

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 06009

VEY UN VANDER

Israel Aszendorf

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ישראל אשענדארף

ןןיי

אין וואנדער

לידער

ביכער פון יידישן פען-קלוב
ארויסגעגעבן מיט דער הילף פון דער קולטור-אפטיילונג
ביים "דזשאַינט" אין פראַנקרייך

1950

פאריז

ISRAEL ASZENDORF
WEI OUN WANDER
DOULEUR SANS FOYER
POESIES

הילע און צייכענונגען פון די
ציקלען פון מאָלער ב ע ו.

PARIS 1950

IMPRIMERIE DE LA S.N.I.E.
32, rue de Ménilmontant — Paris-XXe

אין בוך קומען אריין לידער, וואס איך האב מערסטנמייל געשריבן בעת און נאך דער מלחמה. איך האב אבער אויך אריינגעגעבן א געוויסע צאל לידער אנגעשריבענע פאר דער מלחמה, ווייל מייע צוויי לעצטע ביכער זענען נישט צוגעקומען צום לייענער. דאס פארלעצטע בוך „גרוסן אין דער ווייט“ איז דערשינען עטלעכע חדשים פאר דער דייטש-פויילישער מלחמה, און דאס לעצטע „אנונג און וואר“ — עטלעכע וואכן פאר דער דייטש-סא-וועמישער.

אודאי איז געוונמשן, אז א מחבר זאל ארויסגעבן א בוך יעדעס מאל, ווען סקלויבט זיך דערצו אן די געהעריקע צאל לידער, (ווי א דיכטער זאל נישט שרייבן לידער פאר דער אזוי גערופענער „אייביקייט“, שרייבט ער זיי קודם-כל פאר זיין צייט). איך האב דידאזיק געלענג-הייט נישט געהאט און דער לייענער וועט זיך ביי יעדן ליד מוזן אריינפילן אין דער צייט, ווען ס'איז געשריבן געווארן.

הגם די לידער זענען געשריבן געווארן אין משך פון צוואנציק יאר, האב איך זיי געסדרט אין אפטיילונגען.

די, וואס זענען אלץ געבליבן „ווילדע“, האָב איך אַרומ-
גענומען אין דער אָפטיילונג „פון פאַרשידענע צייטן“.

אַסך פון מיינע לידער זענען געבליבן אינדרויסן. איך
וועל זיי אַמאָל נאָך געבן אַ היים צווישן טאַוולען. איך וויל
דאָ מזכיר זיין די פאַרלוירן-געגאַנגענע צוויי גרויסע פּאַ-
עמעס: „איך לאָד אייך איין אויף אַ מאַסקנבאַל“ און „אן-
ריאל אַקאַסטאַ“, און נאָך אַנדערע לידער, וואָס איך גע-
דענק בלויז זייערע נעמען און אַזעלכע, וואָס איך האָב
אַפילו זייערע נעמען פאַרגעסן.

די מענטשן, וואָס איך האָב פאַרלוירן, בין איך מזכיר אין
לידער, וואָס קומען אַריין אין בוך.

ישראל אַשענדאָרף.

אותיות

- די גאַמישע אותיות זענען שפיציקע — באַגעטן, שפיצרוםן און מעסערס.
- לאַטיינישע אותיות זענען קיילעכדיקע — מיט דויטן וויין געפילטע פעסער.
- די יידישע אותיות — נישט קיין שבורע פון יענעם בלוט און נישט פון וויינען, נאָר קאַנטויקע, פלעקלדיקע, הויקערדיקע, ווי דאָס מוזל פון פאַלק פון מיינעם.

א לייטער שטייט ביים בוידעם

א לייטער שטייט ביים בוידעם און איך לויף
אזויפיל מאל אין טאג צו אים ארויף.
א נייע וועלט אנטפלעקט זיך פאר מיין בליק:
אט הענגען העמער, האנטעכער אויף שטריק.
אט שטייט א קאסטן פסחדיק געשיר.
אט לויפט א מויז און סיאנט א קאץ נאך איר.
אט האט די הון אין שטייג געליינט אן איי
און איך לויף שנעל אין גאס אראפ, כדי
די בשורה אנצוזאגן קינד און קייט.
און גייט א רעגן — שטיי איך, הער מיט פרייד,
ווי טראפן שפרינגען זינגען אויפן דאך.
און ווידער נאך אסך, אסך, אסך.

נאך סטרעפט אמאל: איך ליג אין בעטל וואך
און זע מיט שרעק אין הויך פון דער נאכט,
ווי פון דער בוידעם-לייטער גייט אראפ
אן אלטער שד מיט הערנער אויפן קאפ
און מיט א בארד א רויטע ווי א בראנד.
ער גיט א דריי דאס שמעקעלע אין האנט
און פלוצעם שפרינגט פון בוידעם אויף דער ערד
א מהנה שדימלעך מיט ציגן-בערד.
נאך יעדן הענגט זיך אונטן נאך אן עק,
און יעדער האלט די צונג ארויסגעשמעקט.

זי גייען אז מײן טעם אז אין סאך שרעק
אך אז אריבער איבערן מיר די דעך.
אין דער טון הארען יעדן קלאפ און שמוס:
טאך-טאך, טאך-טאך. אס שפרינגט עס מיר ארויס:
און פלוצעם — טוט זיך א געשרי א ריס:
דער טאטע וועקט זיך אױף און פראגט: וואס איז?
וואס איז מײן קינד? וואס איז מיט דיר געשען?
אך שטאמל: שדים... זענען... דא... געווען...
דער טאטע שטערט אראפ די פוס פון טעם:
— א בורר שוין — און שרעקט זיך סאך א שך!
ער געמט און פראגט מיר אין זיך טעם אריין,
אך טרױע זיך אז אים און שלאגט טאגן איין.

דער פרימארנגאנג פון מיין מאמען

האָט ווער געזען מיין מאמען גיין אין קראָם פון שפּיז
צו קויפן ברויט, קארטאָפּל, קאַשע, אַדער דייז ?
ס'האָט קיינער נישט געזען, ווייל ווער וועט בלייבן שפּיין
און קוקן אויף אַ יידענע — בלויז הויט און ביין.
און ווייל איך וויל איר זאָלט געדענקען זי אויף לאַנג.
וועל איך, איר זון, באַשרייבן איר פרימאַרנגאַנג.

די מאַמע גייט אין קראָם פון שפּיז און קלערט פאַרזאָרגט
מיט וואַסער תירוץ ווידער נעמען דאָרט אויף באַרג.
עס האָט דער קרעמער געבטן נאָך געוואָרנט זי,
אַז אָן קיין געלט זאָל זי נישט קומען אינדערפרי.
און הייסן הייסט עס : מער נישט וויסן פון קיין זעט,
די שאַנק פאַרקויפן און די דעקן פונעם בעט.

טאָ דרייט זיך, דרייט זיך אַלץ די מאַמע פאַר דער טור.
מיר דאַכט : אַ רגע און זי גיט אויף אַלע פיר
אַ ריס זיך ווי אַ היה אין דער קראָם פון שפּיז.
און אַלץ צערייסט זי דאָרט אויף שטיקער און אַעבייסט.
נאָר ס'האַלט די מאַמע זיך מיט אַלע כוחות איין.
זי גייט בלויז נענטער צו דער קראָם און קוקט אַריין.

זי זעט : דער ליטער שטייט זיך שבור, אַנגעזויפט,
עס טאַנצן פריילעך וואַגשאַלן אַראָפּ-אַרויף.
און טראַכט : אַ קאַלטע קיך, פאַרטרוקנט הענגען טעפּ
פינג מענטשן זיצן מיט אַראָפּגעלאָזטע קעפּ.
און זאָגט : איך וועל אַריין אין קראַם און פרווון גליק.
זי טוט אַ לאַז זיך צו דער קראַם — און גייט צוריק.

זי גייט צוריק אַהיים, זי איז שוין אויפן הויף.
זי גנבעט זיך ביז אונזער וווינונג שטיל אַרויף.
דאָ בלייבט זי שטיין, לייגט צו אַן אויער צו דער טיר
און הערט אַ הונגעריק געוויין פון מענטש, געשיר.
נאָך שווערער ווערט דער קאַפּ און טריבער נאָך דער בליק —
מיין מאַמע גייט שוין ווידער צו דער קראַם צוריק...

נ א ב ר ז פ

דו, דורכגייער, וואָס טרעפטט אויף אונזער גאַס נאָר טרי
אַ פרוי אַ בלייבע — ווייס : מיין מאַמע דאַס איז זי.
און כאַטש זי האָט אַ פנים, ווי זי וואַלט געהאַט
ברעה צו טאַגין אַ שרעקלעך-שווערע טאַט.
איז זי איצט גרייט צו באַרינג בלויז אַנוסל שפּיז :
אַ לאַבן ברויט, אַ טונט קאַרטאַטל, אַדער רייז...

דערציילט די מאמע

..אין קום איצט, קינדער, פונעם מארק אין שטאָט.
איר האָט נישט היינט געזען דעם מארק — אַ שאָד!
אי פלייש, אי פיש, אי גרינסן, אויבסט, געבעקס,
און אלץ איז פריש און אַ מוהיג שמעקט.
ס'איז, דאָכט זיך, דאָ פאַר אלעמען גענוג,
נאָר איך — איך שטיי, אַ גולם, און איך קוק.

קוים קויף איך הערינג, וועט נישט זיין אויף ברויט.
און קויף איך לונג, טאָ ס'מיינט נישט אויף קרויט.
ס'האָט גיטעלע אַ לעבערל געוואָלט
און בערעלע — אַ פישעלע פון גאָלד.
(ווי זיי, קיין עין הרע, זענען קלוג.)
נאָר איך — איך שטיי, אַ גולם, און איך קוק.

אַ כאלעבאָסטע שמופּט זיך אין געדראַנג:
— איר שטייט אינמיטן וועג און שמערט דעם גאַנג!
עס בייזערט זיך אַ ייד און שרייט און שעלט:
— עס האָט מיין קראַם די יידענע פאַרשטעלט!
זיי האָבן אין אַ זייט מיך אָפּגערוקט,
נאָר איך — איך שטיי, אַ גולם, און איך קוק.

אין באלענאסטעם מאשן שטארבן שטום
די פיש, און אויך דער זומער קומט דארט אום
מיט עפל, בארן, קרויט און פאמיראָר.
סאיז די ירושה פונעם זומער נאָר
פאר זייער זאָק, פאר זייער סלוי און קרוג.
נאָר איך — איך שטיי, א גולם, און איך קוק.

און פלוצעם קומט מיט א וואַזאַנע ווער.
נישטאָ קיין אויבסט, קיין פלייש — איך טראַגט נישט מער
און קויף באלד די וואַזאַנע ביי דעם ייד.
איצט זעט, ווי שיין און הויך זי איז געבליט !
נאָר קינדער מיינע, זאל שוין זיין גענוג —
איך שטייט אזוי ווי גולם און איר קוקט...

דער קראנקער טאטע און זיינע נייע שיד

ס'האט לעבן מיטן טויט געפירט א קריג
אין טאטנס ברוסט. דעם טאטן האט געשטיקט
ער האט אין שפייקעסטל געקוקט, געוויסט:
ס'ליגט אויסגעשפונגן אויפן זאמר זיין ברוסט.
האט אפגעטון זיך פון דער שטוב די שיין.
פארשוונדן זענען בעבערלעך פאר וויין
און פלעשלעך מיט רפואות זיך געמערט.
קיים האט זיך פון א קינד א לאך געהערט —
דעם טאטנס בליק ווי גלאז זיך שטעכט אריין,
געשנייד דעם שמייכל פונעם קינד אויף פיין.

און ווי ס'האט לעבן מיטן טויט געשמרייט
אין טאטנס ברוסט, האט זיך אין יענער אייט
געבירט די פרילינג מיט דער ווינטער-שלאכט,
בייטאג — א רעגן און א שניי — ביינאכט.
די פוילע נעץ אין אלע אנרים קריכט
און קיינער נישט פון אנדז האט גאנצע שיד.
די מאמע דארף אין קראם גיין אינדערפרי
און שפעטער גייט דער ברודער אז דער מו.

נו מילא, ס'איז דער טאטע סיווי קראנק.
מען וועט די שיד א נעם-טון אויף א גאנג.

דער ברודער גייט אום בעט, א שטילער שארף.
דער טאטע, מיט פארמאכטע אויגן הארנט
און שעפטשעט, ווי ער וואלט געבעטן זיך :
— לאזט ליגן... פוועל נאך דארטן... מינע שיד...

דער טאטע האט געקלערט : ער וועט, ער מוז
נאך ווידער זיין געזונט אין וויער זכות.
סוועט יעדער שיד צו נאט זיין א שליח.
נאך אויב, הלילה, טרעט ווער אויס די שיד —
איז ער שוין א פארלוירענער, און וועט
נישט מער אראפשאטעלן א טום פון בעט.

...און אינעמער איז דאס בעט פון טאטן פוסט.
ס'האט טויט באזיגט דאס לעבן אין זיין ברוסט.
דערפאר אין נאס האט פרילינג ווי א העלד,
באזיגט דעם ווינטער. פסח אויף דער וועלט !
איך טראג דעם טאטנס שיד. זיי זענען גרויס.
די מאמע אבער זאגט : א קינד וואקסט אויס !

מיר זענען קינדער געווען

אמאל... אמאל... מיר קינדער האָבן שטיל געהלומט
פון אזא זומער, וואָס זאל נאָכאָנאָר זיך ציען.
אז שטענדיק זאָלן וואַקסן קארשן, עפל, פלוימען
און די אַקאַציעס און ליפּעס זאָלן בליען.

ביז איינמאל האָבן מיר אזוי בסוד באַשלאָסן,
אז שוועבאלעך זאל נעמען יעדער ביי זיין מאַמען.
מיר וועלן זיי צוזאַמען אָנציינדן אין דרויסן,
כדי דעם שניי, דאָס אייז, צעלאָזן מיט די פּלאַמען.

און ס'איז געווען אַ נאַכט אַ פינגטערע, אַ קאַלמע,
דריי קינדער האָבן נישט געוואַסט פון קיין סכּנה.
געצונדן שוועבאלעך, זיי אין דער לופטן געוואַרפן
און אויסגעברענגט פיל לעכער ביי דעם פּראָסט אין פנים.

אין די פאַרמאַכטע שטיבער, יעדער ביי זיין הרובע,
עס וואַרעמען זיך די דערוואַקסענע, די גרויסע.
דריי קינדער ווילן אָבער אין אַ פּראָסט פון ווינטער
זאל וואַרעם ווערן אויך אין יעדן אייגענעם דרויסן.

און זאל אפילו נאָם זיין ברונז, ווייל זיי ווילן
דעם סדר זיינעם בייטן, ווי ער וואָלט נישט טויגן.
די שוועבאלעך — זיי ברענגען אין די הענט פון קינדער,
די שוועבאלעך — זיי ברענגען אין די קינדערס אויגן.

נאָר די זאווערונגען זי וויל נישט ווערן שטילער,
און ס'ויל דער פראָסט נישט ווערן כאַטש אביסל גרינגער.
אויב ס'וועלן אויספעלן די שוועבאלעך אין שאַכטל —
זיי וועלן אָנגינגן אפילו אויך די פינגער !

זי האָבן מיר דאָן אויסגעוואַרעמט יענעם דרויסן ?
איך קען זיך נישט דערמאָנען. אָבער איך קען שווערן,
אַז שענער ווי מיר האָבן שוועבאלעך געזונדן —
עס זינדט נישט נאָם אפילו זיינע שענסטע שטערן !

דער פארלוירענער באלעם

און ווי איז פארשוונדן דער באלעם ?
געשפילט מיט אים האבן ערשט אלע.
ער איז אין די הענט זיי געלעגן
און אט זיך געקויקלט אויף וועגן.
נאָר פלוצעם — אַ פלי ווי אַ פויגל —
פארשוונדן פון אלעמענס אויגן !

און ווו איז פארשוונדן דער באלעם ?
ס'ווייסט קיינער נישט ווהין פארפאלן.
איז אפשר אַ פלויג ער אריבער ?
אַ דאך פון די נאָענטע שטיבער ?
אי נאָר אויף אַ בוים אין די בלעטער ?
העי יאטן, ארויף צו אים קלעטערט !

עס זוכן די קינדער דעם באלעם,
דערווייל איז די נאכט צוגעפאלן.
זיי זענען שוין מיר פון דעם יאָגן.
דער הונגער די הערצלעך נעמט פלאָגן.
נאָר וואָס איז געשען דאָ אַצינדער ? —
עס זעען פארוונדערט די קינדער :

דער גאלעם איז צווישן די כמארעם |
ער גרענט און גייט אונטער אין מערנ |
זיי האבן געווארפן דעם גאלעם |
איז גאט אויך געווארן א בעלן |
און האט אים גענאצט או זיך אונטן |
סודיל גאט שוין אינגאנצן אים רויטן |

א קינד וויינט מיט טיטערע טרערן |
— טראגט מורא אהיים זיך או קערן |
דער טאטע וועט מוסר מיר זאגן |
און וועט מיט דעם רימען מיר שלאגן |
גייט גאט מיר ארויף אפ דעם גאלעם |

ער וויינט, מיט אים וויינטן מיט אלע |

קינדהייט

איך בין שוין קרוב צו די דרייסיק יארן
און שווער קומט אן מיר ברענגען אין זכרון
צוריק מיין קינדהייט. קומט זי אויף א רגע
ביינאכט, אין שלאף, פון ווייטע וואגל-וועגן —
איך נעם זי אויף מיט שמחה ווי א שטומער
צו וועמען ס'איז דאס קול צוריקגעקומען.

נאר ס'לעבט מיין מאמע נאך די גוטע אלטע
מיין קינדהייט ליגט ביי איר אין הארץ באהאלטן,
איז גיי איך צו דער מאמען מיט ווייטן.
דארט ווערט מיין לעבן וונדערלעך געביטן:
זי האט, אלס קינד, דאס וואקסן מיך געלערנט,
דערוואקסן — פירט זי מיך א קינד צו ווערן.

נאר היינט, אין טריבן אַסיען-טאג, אין רעגן,
האָב איך אין גאס א קינד א קליינס באגעגנט.
די אויגן — רויט-פארוויינט, די באַקן בלאַסע,
עס האָט פאַרבלאַנדעט איבער פרעמדע גאַסן.
געבעטן זיך אַהיים אים אַפּצוטראַגן,
נאָר נישט געווסט מיר די אַדרעס צו זאָגן.

און איך, וואָס בין געגאנגען צו דער מאמען —
בין שטיין געבליבן. ניהאַב שוין באלד פארשטאנען
פון דער באגעגעניש דעם סוד און סימן :
בוועל מער ביי איר די קינדהייט נישט געפינען.
די טיר, וואָס זי האָט מיר אַהין געעפנט,
איר ציטערדיקע האנט, וועט מער נישט טרעפן.

די קינדהייט וואָלגערט זיך אויף אלע ערטער,
זי זוכט ביי מיר אַ שוין און וואַרמע ווערטער.
זי וויל נישט מער באַוויוון זיך צעשווימען
אין אַוונט, דורך דער מאמעס מידער שטימע,
נאָר וויל פרימאָרגן הייבן אין דער לופטן
אַ קעפל פון אַ קינד און מיך אַ רוף-טון :
טאַטע !

שני עשר

הארבעט

דער טריבער רעגן שרייבט מיט שריפט מיט קרומער
אויף געלע בלעטער: ס'איז צוועק אַ זומער.
דער ווינט מרגלם יעדע טור און פנים.
די מענטשן טראגן שירעמס — שווארצע פאנען.
די זומער-שפע ליגט אין זעק און פלויען.
אין אלבום — שיינקייט פון נאטור און פרויען.

א לויב דער שוואלב

א שוואלב, כווייל זינגען דיר אצינד א שבה:
דער אדלער זוכט זיך צווישן פעלזן רן.
די נאכטיגאל — אויף בוים און קוסט, נאך דו —
אונטער א מענטשלעכן דאך.

דו פליסט אוועק אין הארנסט ווי נאך אסך,
נאך פון דער ווייט צוריק אהיים דו בענקסט
און אויף די פליגל אונדז דעם פרילינג ברענגסט
אונטער א מענטשלעכן דאך.

אויך איך, ווי ווייט זאל פירן מיך דער שליאך:
אין פעלד צריין, אין וואלד, אויף בארג, אי טאל.
מיך איט עס שמענדיק נאך און נאכאמאל
אונטער א מענטשלעכן דאך.

בערג

עס האבן זיך אצינד די בערג, די ריון,
נאָר אנדערע ווי תמיד מיר באַוווּן.

ארום איז גרין אויף וואָס די אויגן קוקן,
נאָר זיי — זיי טראַגן שניי אויף זייער רוקן.

זיי זענען שוין נישט מער קיין שטיינער-דומם,
נאָר לייכטע, לויזע הענגען זיי אין רוימען.

זיי אויסגעאַטעמט וואַלט זיי ערד צום הימל
און וועלן מיט די וואַלקנס באַלד פאַרשווימען.

איז די בערג

איך האָב געמיינט : דער הימל האָט קיין סוף,
נאָר טבין אָן פליגל איצט צו אים אַרויף.

איך האָב געמיינט : נאָר איך אליין בין דער,
וואָס ברענגט אין ליד דעם הימל צו דער ערד.

און סבינדן זיך אין אים צונויף דערפון
די שמערן מיט קאַרטאָפּל, ברויט מיט זון.

איצט זע איך : מער ווי אלע שענסטע ווערק,
פאַרבוינדן הימל מיט דער ערד די בערג.

פון בערג אַ פאַרע שטוינגט — אַ וויסער רויך,
באַהעפט זיך מיט די וואַלקנס אין דער הויך.

און אלץ אַרומגעהילט אין וואַלקנס ווערט,
דער הימל היינט זיך אָן שוין ביי דער ערד.

בחינם האָבן פּרומע אויסגעקלערט
אַ גרענעץ צווישן הימל מיט דער ערד —

מיט שיך און פאַך, מיט גאַנצן האָב אין זיין,
בין איך אין הימל לעבעדיק אַרײַן.

אַלס קינד, אין שול, אין דער כל נדרו-שעה,
האַב איך נישט גאַט אַזוי געפילט ווי דאָ.

צו די בערג

איך האָב זיך צו די בערג אזוי געווענדט :
— אַ בערג ! נאָך וואַנדערונגען אָן אַ שיעור
און לאַנגען מאַטער, איז געלונגען מיר
אַנטלויפן פון דער זאַרגס אַעקנייטשמע הענט.

זי האָט מיר אַבער אינעם צוג דערקענט,
די סטעזשקעס דאָ אַהער שוין אויסגעשפירט.
אַ שטעלט אַוועק זיך צווישן מיר און איר
און היט און שיעט מיר, ווי מיט פעסטונג-ווענט !

עס האָבן דורכן טאָג די בערג געוואַכט,
נאָר ס'האַט די זאַרג אָן אַפּרו איבער נאַכט
געגראָבן אונטער בערג זיך אַ טונעל.

און אינדערפרי, ווען מ'האַט פון שלאָף דערוואַכט,
איז גאַנצער ברויט דעם טויער אויפגעמאַכט,
איז שוין די זאַרג געשטאַנען אויף דער שוועל.

עו א בימערלע

ס'איז דינעט א טאג פון האלב אקטאבער,
נאך ס'איז נאך ווארעם ווי אין מאי.
א בימל בעז שטייט נאקעט, אבער
איז גרייט אעקנאספן זיך פונשניי.

א בימל קליינט, ס'איז אן עבירה!
ס'איז אויף א טאג אי צוויי מסתם,
אט שוט אויף דיר דער הימל שטערן,
אט טריפט ער שוין מיט טריבן סם.

און שושקעט דיר דער ווינט אין אויער
אזויפיל לויב און גלעט דיר מילד.
נישט גלייב זיין ליבע, קורץ זי דויערט!
אט וואַיעט ער און שמויסט דיר ווילד.

דו וועסט פארלירן לעצטע בלעטער
און קומען וועט אזא מין שעה:
א ליבער גאסט נאך ווערן וועט דיר
אין עלנט — אויך א שווארצע קרא.

נאך אין דער צייט פון גרויסע ווייען
אין נייעם פריילינג נישט פארגעס.
און אונטער לאסט פון ווייכע שנייען
טראג אויס דעם בלאען טרוים פון בעז.

וואסערפאל און בארג

דער מענטש פאָטאָגראַפירט זיך ביים וואַסערפאל אין טאָל. אויסן
באָרג צווישן די פעלזן. ער וויל צוזאַמענבינדן זיין פאַרנעגנלעכקייט
מיט וואַסער און באָרג.

דער וואַסערפאל ווערט קיינמאָל נישט מיד אין זיין באַוועגונג :
ער וואַרפט זיך קאַמפּלּוסטיק אויף די פעלזן, שווימט פאַר בעס,
פאַרכלינעט זיך פאַר פרייד און ברילט פאַר נצחון.

דער באָרג ווערט קיינמאָל נישט אויפגערייצט פון זיין פאַרגלי-
ווערונג : זאָלן רעגנס גיסן, זאָלן שנייען פאלן, זאָלן ווילדעווען שטן-
רעמס — רואיק שטויט ער, מעכטיק אין זיין שווינגן, ווי אַ דענקמאָל
פון אייגענער גבורה.

שרייט דער מענטש : גיב מיר דיין אימפעט, וואַסערפאל !

בעס זיך דער מענטש : גיב מיר דיין רון, באָרג.

נאָר דער וואַסערפאל ווייסט נישט פון שענקען און אַוועקגעבן. ער
איז געוואונט אַליץ צו פאַרגיסן, מיטרייסן און מיטנעמען.

און דער באָרג פּרעגט : וואָס זוכסטו אויף מיינע מעכטיקע, רי-

זיקע פלייצעס ? רון — דיר גיט בלויז רון אַ קליין בערגעלע ערד.

דער פארדארטער צווייג

וואָס זאָגט איצט דער פאַרדאַרטער צווייג,
אין וועמען פרילינג האָט פאַרגעסן ?

ער הענגט פאַרגליווערט און ער שווינגט,
נישט העלפן וועט שוין מער קיין גס אים.

נאָר שטיל אין זיך ער טרויסט געפינט :
— איר קען דאָך ווערן נאָך אַ שטעקן.

און העלפן וועל איך אַ מענטש וואָס בלינד
צו טאַפן ספנים פון די שמרעקעס.

און קומט מיר אויס צו זיין פאַרלענדט,
צו ברענגען אויף דעם פייער-שויטער —

מיין ווארעם וועט אריין אין הענט,
אין מענטשנס הענט צו לעבן ווייטער.

נאָר יענע צווייגן וואָס צעגרינגט,
זיי קלערן איצט פון גאַלע גאַרנישט.

זיי קושן זיך מיט יעדער בין
און טוען אלצדינג וואָס מען טאָר נישט.

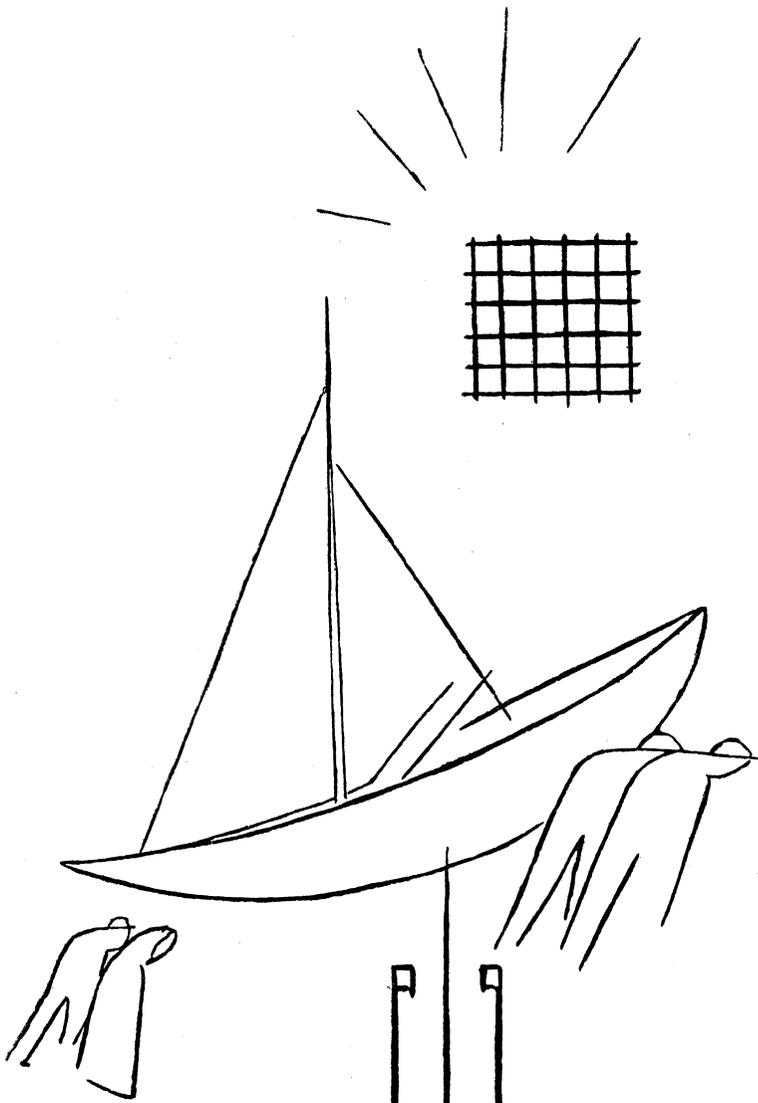
זיי מיינען, אַז דער צווייט אָט דער,
וועט אייביק שוין אויף זיי דאָ הענגען.

און זענען נישט מחויב מער
קיין פרוכטן אויף דער וועלט צו ברענגען.

דו, וואָס גיסט יעדער מין פרי איר אויסזען :
 די פלוים זאל זיין גרעסער פון ווייניגאל און גרעסער פון ביי-
 דע — דער אַבריקאַז.
 דער עפל זאל קיילעכדיק זיין און די באַר זאל פון אונטן זיין
 ברייט און ארויסצו וואָס שמעלער —
 דו גיב אויך די פאַרעם מיין ליד.

דו, וואָס גיסט יעדן אַן אייגענע שמים :
 דער ווינטער זאל רויטן נאָך שטאַרקער פון ווינט און פיל
 שטאַרקער פון ביידע — דער שטורעם.
 די כמאַרע זאל דונערן הויך און שטיל מורמלען דער קוואַל —
 דו גיב אויך דעם ריטם מיין ליד.

דו, וואָס גיסט יעדער מין בריאה איר ווער :
 דעם אַרלער — די נעגל און שנאַבל, דעם עלפאַנט — זיין שנוק,
 דעם וואַלף — זיינע ציין און דעם יעזש — זיין פאַנצער —
 דו גיב אויך דעם בה מיין ליד.

שָׁמַיְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְעַד עַד

דער אטעם

דער אטעם — ווי א מענטש א שטילער,
וואס קומט צוגיין צו דיר אין הויז.
ער גייט אריין און גייט ארויס
און דו באמערקסט אים נישט אפילו.

נאָר איצט, ווען ס'האָט דער פראַסט טאַראַנין
דעם ווייסן טויט אויף טויך און וואַלד
און וויל מיין האַרץ אויך מאַכן קאַלט —
דערזען האָט איך אים פאַר די אויגן.

א אַטעם ! בלאַז דורך אין דער רגע
דעם קאַלטן פראַסט און טויט אַקעגן —
איך האָב געזינגט : איך לעב, איך לעב !

ווי א נצחון-צייכן שוועב !
עס וועט דעם טויט נישט גרינג געראַטן —
בוועל קעמפן ביז דעם לעצטן אטעם !...

הגא אין שטאט

ס'איז הגא היינט אין שטאט.
אן אינדערטרי א לעמעלע, איצט שטייט און קניט סאך גאט.
די קלויסטערס — שיפן אויף א בלאָען ים פון פרום געזאנג.
די מוטער מאַריע שטייט אין קלויסטער און עס טוט איר גאנג
סאָרוואַס איר יעזוסן אין ווייסע ווינדלען האַלט זי בלויז
און קען נישט נעמען אלע גאסן-קינדער אויף איר שויס.
אלפאַנסן פילן אז דאָס געלט, ווי יודאָשן זיי ברענט.
בוי די חדרים-קוילערס ווערן בלויז די רויטע הענט,
און איבער יעדנס קאָפּ אַעשטראַלע זיך אזא הייליק ראָד,
ווייל היינט איז הגא אין דער שטאָט.

ס'איז הגא היינט אין שטאָט.
אן אַוונט, ווי אַ שוואַרצער אַקס אַעווילדעוועט זיך האָט.
אין שענק איז אויסגעבראָכן אַ מלחמה מיטאַמאָל,
מען האָט שוין צוויי אוועקגעפירט צעבלוטניקס אין שפיטאַל.
פיר זעלנער האָבן זיך אַ זעכציגערקע באַשטעלט,
זיי ווילן גיין צו איר צוזאַמען, איינצושפּאַרן געלט.
אַראָפּגעפאַלן איז אַ שיכור אינעם וואַסער פון דער בריק,
און איינער האָט זיין שוואַנגער ווייב אין גאָס אַראָפּגעשיקט —
אויף איר אַפילו קענען טרעפן זיך בעלנים גראָד,
ווייל היינט איז הגא אין דער שטאָט.

דער נייער מענטש

אין שענק. פיר מענטשן ביי אַ מיט. די צוועלפטע שעה.
דער זייגער קלינגט : אַ שריפה ! ס'איז קיין הילף נישטאָ.

זוי עמעץ וואַרפט אַ קעצל אין אַ טייך אַרײַן,
זיי ווילן איצט דערטרונקען זייער וויי אין ווײַן.

זיי טרונקען. טרונקען אױס אַ גלאַז און נאָך אַ גלאַז.
ביז ס'ווײַזט זיך ביי דעם מיט דער שענקער-באַלעבאַם

און זאָגט אַזוי : איך בעט נישט לאַכן, מײנע פּרײַנט,
איך שלאָג אייך פאַר צו מאַכן איצט אַ מענטש פון הײַנט !

פיר מענטשן הייבן אױף די פולע גלעזער ווײַן
און שרײַען : בראַװאַ ! בראַװאַ ! ס'איז דער פאַרשלאַג פון

דער ערשטער גיט זיך גלייך פאַר אַלע אַ פאַרנויג :
איך שענק אַצינד דעם נייעם מענטש פון גלאַז מײן אױג !

דער צווייטער זאָגט : אױך מײן מתנה איז נישט קלײן :
איך שענק דעם נייעם מענטשן מײנע פאַלשע צײַן !

דער דריטער זאָגט : זאָל יעדן אײנעם זײן באַקאַנט :
איך שענק אַצינד דעם נייעם מענטש מײן גומע-האַנט !

דער פערטער זאָגט : הערט אױך פון מיר אַ גוטן גרום :
איך שענק אַצינד דעם נייעם מענטש פון האַלץ מײן פוס !

דער שענקער שרייט : און איך — איך שענק אים עפעס אויך :
איך שענק דעם נייעם מענטש מײן פעטן, רונדן בויך :

מיר מענטשן הייבן אויף די פולע גלעזער וויין
און שרייען אויס : א מענטש ! א נייער מענטש זאל זיין !

און פלוצעם רייסט זיך איבער אלעמענס געשרוי —
שוין שטייט דער נייער מענטש א פארטיקער פאר זיי !

די פינף זיי ציטערן פאר עקל און פאר שרעק :
— ווי טרייבן מיר טונדאנען דאס געשפעענט ארויסק ? !

זיי ווארטן זיך אויף אים : זיי וואלגען אים אום,
אין אים אז טייטן אייגענעם אנטפלעקטן מום.

פאר לאזן באלד אראפ פארשעמט די הענט און בליק —
עס האט דאך איינער גאר דעם אנדערן געשטיקט !

פינף מענטשן זיצן שמיל, די קעפ צום טיש געזונקען
און וויינען אויס דעם וויין, וואס האבן ערשט געטרונקען.

דאס קעצל און די מילב

דער זיבעטער אפריל.
אין פענצטער פון אנטוויקוואריאט
א קעצל זיצט זיך שטיל
און לאזט זיך צערמלען פון
דער זון.

די מילב אין ביכער שלייכט.
די ביכער זענען אלט און קאלט
און געל און פייכט.
זי ליגט זיך און זי קוויקט זיך :
און וויפל חכמה,
און וויפל גבורה
און וויפל קרושה
אין יעדן בלאט !

זי זאגט און נאגט און קען נישט,
קען נישט ווערן זאט.

דאס קעצל אבער
זיצט רואיק און בנעימות-זים.
די אייגעלעך פארמאכט
און אונטער זיך די פיס.
נאָר פלוצעם עפנט עס דאָס מויל.
עס גיט אַ גענעק
און זאָגט זיך מויל :

אוי מילב, די נאָר !
איך גיב אײערן ווער עם וויל
די חכמה, גבורה, קדושה
פון אלע ביכער — פאר
א שטראל א וואַרעמען
אין זיבעטן אפריל.

רעקאנוואלעסצענט

אי מענטש! אי זון! אי בוים!
איר זעט: ער שלעפט זיך קוים
אום ערשטן מאל ארויס אין גאס —
געבט אויף אים ווי עס פאסט.

ווייל אויף זיין קראנקגעט,
האָט ער אין היץ פון אייך גערעדט.
און שפיל געבענקט, געטרוימט
אז מענטש, אז זון און בוים.

ער האָט געלאָזט זיך אין שפיטאל
דעם קערפער שניידן, וויפל מאל
געפלאַנט דעם גוף מיט נאָרל-שטעך.
געבאָדן זיך דורך לאַנגע געכט
אין הייסן און אין קאלטן שווייס.
און אלץ דערפאר נאָר בלוין.
ווייל ער האָט אייך געליבט גאר הייס!

איצט, ווען ער איז ארויס
נאָך לאַנגן שטרייט פאר אייך —
באווייזט, אז איר האָט אים גערענקט.
אז איר האָט שטארק נאָך אים געבענקט.
באגריסט אים און באשענקט
אים רייך!

פאררויטל, זון, זיין בלייך געזיכט,
אין זיינע אויגן גיב דיין ליכט.
זיין גוף, וואס האט געפילט אין זיך
דעם גליווער פונעם סוף —
דערווארעם און לעב-אויף !

נעם, בוים, פון צווייג און קוסט
און גיב אים אַטעם אין זיין ברוסט.
דיין זאכט אים גיס אין בלוט
און זאל עס ווידער רוישן גוט.

און מענטש — דו האסט צוריק אַ מענטש.
עס זאל זיין קומען זיין געבענטשט !
עס וועט דער נייער גאסט
די שווערע לעבנסלאסט
דיר העלפן טראָגן פון אַצינד.

עס איז דאָס טאַטע-מאַמע קינד
געשטאַרבן אין שפיטאַל.
נאָר ס'האַט צו אייך דער טרוים
געבוירן אים צום צווייטן מאל.
אַ מענטש און זון און בוים,
ווי טאַטע-מאַמע נעמט אים אויף.
איך ווינטש אייך מזל-טוב !

בערד

מיין זיידע, מיין טאטע, מיין פעטער,
זענען געווען פארוואקסן מיט בערד,
ווי אלטע דעמבעס מיט בלעטער.

האָט ווער באהאלטן דעם צער פון האַרצן
הינטער זיין באַרד דער שוואַרצער.

האָט ווער פון זיי זיין ליבע פאַרמלאַנטערט
הינטער זיין באַרד דער בלאַנדער.

האָט ווער פון זיי זיין צאָרן פאַרטרױט נאָר
הינטער זיין באַרד דער רױטער.

צער, ליבע און צאָרן,
האָבן אין זייערע בערד גענעסמטע,
ווי שמורעמס אין וועלדער פאַרפרעסמטע.

נאָר מיין פנים — יעדער געפאַר אַקעגן.
קומען צער, ליבע און צאָרן
און שניידן אויף אים זיך וועגן.

אזוי שטוי איך פרוי פאַר יעדער סגנה,
מיט מיין צער, ליבע און צאָרן
אויף מיין אַפענעם פנים.

הערשעלעם געבוירן

פון דער פאָעמע „הערשעלע אַסטרֶאָפּאָליער“.

די מאַמע פלעגט פאַר שכנים זיך באַקלאַגן :
דאָס אַכטע מאָל, אז זי פאַרנייט אין טראַגן,
נאָר דאָס וואָס אינעם איז נאָר צום איבערראַשן.
בעת דעם טראַגן ווילט זיך זייערס נאַשן —
אָן אונערקעלע, אַ זיבעלע, זי קרויט אַביסל,
נאָר איר — כאַטש זיסע מייערן דערלאַנג אַ שיסל.

און אַט : געקומען איז די צייט פון האַבן,
אַרום איר בעט — די ווייבער און די באַבע
שוין גרייטע דאָס געוויינ פון קינד צו הערן :
איִ-אי, איִ-אי, איִ-אי, ביי דעם געבוירן ווערן.
נאָר מיטאַמאָל : מיִ-מי, מיִ-מי — אַ לאַכן,
די ווייבער פאלן שיר אַוועק פאַר פחד.

וואָס איז דאָס פאַר אַ קינד, געוואַלד געשרינגן :
נישט אנדערש, ס'מוז אין אים אַ דיבוק ליגן.
די „גוטע יודן“ גיבן אים קמיעות,
די זנאָבערס, הענגען אויף אים אַן מטבעות,
און אויף אַ „גוט־אויג“ לעשט מען אַפּ אים קוילן —
נאָר קיין רפואה קען מען אלץ נישט פועלן.

די מאמע קען דאס הולאת נישט ראמן.
זי נעמט פאר אים מילומין-מיציקוטין.
זי קאנט אים קרייטער-ווארגלען אין געשרין.
זי נעמט זיין גוף מיט זאלבן רייבן, שמירן.
נאך פון א הילף איז נישט צו זען א צייכן —
פון הערשלם פנים נישט פארשווינדט דער שמויבל.

עס האט די מאמע קיינמאל זיך געשראקן,
א קינד מעג מאזלען, מעג א קינד אויך פאקן.
זי שארלאך, די „ענגלישע קרענק“ אמילו —
מיט אליך געפרוויט און קעגן אליך א סגולה.
נאך איצט, מיט אים — גערעכט עם זענען שכנים:
— א זקן — הוסטן און א קינד — דארף וויינען.

נאך הערשל וויל נישט וויסן און נישט פילן,
ער וויל נישט מער, רק שפילן זיך און שפילן.
ער לויפט נאך, יאגט ארום פארשייט אינדרויסן
און טוט אפ שפיצלעך, קרימט זיך נאך די גרויסע.
זיין מאמע קלאגט און זי באוויינט איר דאליע,
מיט הערשלען פרייט זיך אבער — אסטראפאליע.

הערשעלעם טויט

סאיז הערשלם הויזגעזינד געשטאנען שמומע, בלייבע.
זיי האָבן זיך געטראַכט : צי וועט דאָס געלע פנים
זיך ווידער נישט צעשיינען מיט אַ נייעם שמייכל
און הערשל וועט אַ זאָג-טון : כע-כע-כע, נאַראַנים !
איר האָט געמיינט, אַז הערשעלע האָט נאַכגעגעבן —
איר זענט זיך טועה, נישט ביים טויטס פאַרעפּושט לעבן ...
און וועט אַ שאַקל טון דעם קאַפּ אַ טרייד-געשטראַלטער :
— אבע : ס'האַט אָפּגענאַרט אייך הערשעלע דער אַלטער...

איז זיין משפּחה טרויעריק-פאַרשטאַרט געשטאַנען
און אייך צוגלייך מיט פּנימער צו שמייכלען גרויס.
נאָר פּלוצעם זעען זיי : אַ שאַטן לאַזט זיך שפּאַנען
און ווי אַ שוואַרצע דעק אויף שפּיגל זיך פאַרשפּרייט.
דער לעצטער שמייכל אויף זיין פנים ענלעך ווערט
צום פּויגל, וואָס פאַרברוירן ליגט אויף קאַלטער ערד.
זיי האָבן זיך אַעקלאָגט, אויף טרייסט נישט מער געוואַרט,
ווייל ווער געקענט האָט טרייסטן, איז געווען פאַרשטאַרט.

עס שלאָפט ר' ברוכל און קרעכט פון שלאָף אַרויס.
ער זעט אַגינד אין חלום : הערשעלע גייט אויס.
ער וועקט זיך אויף פון שלאָף, אַינדט אָן אַ ליכט געשווינדט,
נאָר אַז דאָס ליכט פאַרלעשט אַ סודותדיקער ווינט,
פאַרשטויט ער שוין, ר' ברוכל, די טויטש פון צייטן
און אַינדט גלייך אָן אַ ליכט אַ צווייטס — נאָך הערשלם זכר.
די ליפּן שעפּטשען שטיל : זאָל זיין געבענטשט דער בורא,
נאָר אין זיין האַרצן וויינט און קלאָגט די מרה שחורה.

.1930

הערשעלעם מצבה

פ-ג — דאָ ליגט הערשעלע פון אַסטראָפּאָליע.
געשפּייזט זיין גוף מיט כולבּעם, בוראַקעס, פאַסאַליעס.
די כגדים זיינע — אַפּגעריסן אַפּגעשליסן.
אַ ייד אַ חלוש — אויפּגעהאַלטן זיך מיט נסים.
דאָס ווייב זיינס האָט געהאַט ביי אים אַ שווערע דאָליע —
פ-ג — דאָ ליגט הערשעלע פון אַסטראָפּאָליע.

אַ מלאַך קומט צום רבין מודות צו דערקלערן.
די רענדלעך ביי דעם גביר אַליך מערן זיך און מערן.
וואָס מער עס גריבלט זיך דער רבי אין דער תורה,
אַליך מער פאַרזינקט ער אין דער שוואַרצער מרה שחורה.
וואָס מער עס ציילט דער גביר מיט רענדלעך-נאַלד די פעסער,
אַליך מערער ווערט זיין פחד פאַר גולנים גרעסער.
נאָר הערשעלען — אים ווערט אין חומש עפעס קשה —
דער עברי-טייטש קלערט תיבת אויף אַליך פראַסט און פשוט.
און ווער וועט דען דאָס נאַלד פון שמייכל זיינעם רויבן ?
פאַר יעדן איז עס דאָך געלעגן פריי פון אויבן.

דאָ ליגט דער קלוגער הערשל אונטער דער מצבה.
ער האָט פון הימל זיך אַרויפגעכאַפט בוננבה
צו מאַכן פריילעך אַלע מענטשן אין די ליידין.
ס'האַט גאָט נאָך אים געבענקט אין אומעט פון גן עדן,
געפייניקט אים מיט נויט, ער זאָל די ערד פאַרלאָזן.
ס'האַט הערשעלע זיך שטאַרק געווערט און נישט געלאָזן
און ערשט ווי אַ געיאָגט, מיר הינדל נאָכגעגעבן —
זיין שמייכל זאָל באַשיינען אונזער פינצטער לעבן.

1930.

א הונגעריקע שטוב

די קינד —
חלומט ווי א זקנה :
— אד, ווען עמעץ וויל זיך
דערבארעמען :
אן עמער קוילן,
א זעקל האַליק,
די אלטע ביינער צו דערוואַרעמען.

פון ווענט רייסן זיך טאָפּ און שיסל
מיט אַפענע מוילער
געשריי :

— שטילט אונזער הונגער,
לעשט אונזער דאָרשט,
אביסל בולבעס ווילן מיר,
א לעפעלע באַרשט !

די בעטן
האַבן זיך איבערגעדעקט.
זיי קענען נישט צווען,
וואָס עס טוט זיך
ארום זיי.

נאָר די מענטשן שווייגן,
ווי פּחדנותדיק שווייגן מענטשן
אין זייער ווי.

1930

דער צוגעטראגענער אנצוג

איך האָב פֿאַר אָפּגעשפּאַרטן געלט געקויפט אַן אנצוג,
אַ צוגעטראָגענעם, אין איינעם פֿון די קראָמען.
ווער ס'האַט אַמאָל געטראָגן אים אויף זיך אַ נייעם —
וואָס גייט דאָס מיך דען אָן, וואָס קימערט מיך זיין נאָמען ?

איך האָב פֿון אים אַרויסגענומען זיינע פֿלעקן,
אים אויסגעפרעסט, די קנעפלעך פעסטער צוגענייט.
באַקוקט זיך אינעם שפּיגל און דערזען מוין פנים
אַ שמיכלענדיקס, אַ שיינענדיקס פֿאַר לויטער פֿרייד.

נאָר ווען איך האָב דערנאָך געוואָלט אין לאַץ פֿון רעקל
מיר צושפּילען אַ בלימעלע אַ קליינס, אַ רויטס,
האַב איך אין טאַש, אין שכנות, אַ רעצעפט געפונען
און האָב דערפֿילט דעם ריח פֿון שפּיטאַל און טויט.

און פֿלוצעם — זענען הויזן פֿון דאָס ניי צעקנייטשטע,
די פֿלעקן אויפֿן רעקל — זענען זיך שוין ווידער.
און נישט דער העלער אנצוג, נאָר דער טויט דער שוואַרצער,
האַט מיר אַרומגעכאַפט די ציטערדיקע גלידער.

ביז איך פֿאַר זיך, ווי פֿאַר אַ פֿרעמדן מענטש געשטאַנען,
עס איז אַן אייביקייט אַוועק אין דער מינוט.
און ס'האַט זיך מיר געדאַכט: אויב איך וועל איצט אַ שפּיי-טון,
וועל איך מסתם אויך שפּייען גלייך ווי ער — מיט טלום.

דער שמאטעקלויבער

אויף יאָרן עלטערע, וואָס קען ער מער געפינען,
ווי אין אַן אנזיג, וואָס איז אַלט, צעפליקט פון מייז :
אַ קאלענדאַרל פון די בלעטלעך אויסגעריסן,
אַ נישט-באַצאָלטן השבון פון אַ קראַם פון שפייז.

אין שענסטן חלום זעט ער נישט קיין נייעם בגד,
גלייך ווי ער זעט זיך מער נישט יונג אין יענער שעה.
די קנייטשן אויפן בגד קען מען נאָך פאַרפרעסן,
צו קנייטשן אויפן פנים אין קיין הילף נישטאָ.

ביז איינמאָל וועט דער טויט, דער אַלטער שמאטעקלויבער,
ווי ער אַצינד, זיך שלעפן איבער גאַס און הויף
און שרייען, רופן מיט אַ הייזעריקער שטימע :
— הען, אַלטוואַרג ! אַלטוואַרג ! ביינער בלערליי איך קויף !

וועט שמיל זיך עפענען אַ טירל פונם קעלער
און עמעץ וועט אַרויסדערלאַנגען אים, דעם טויט,
זיין בינמל אויסגעטרוקנטע, פאַרגעלטע ביינער
צונויפגעוואַרפן אין אַ זעקעלע פון הויט.

דער לעצטער באלעבאם

ס'האט דער הונט צו אים א שפרונג א שנעלן
און ער בלאַנדזעט אום אין גאס אליין.
פלוצים האט ער אים דערזען אין טראַמוויי
און פאר פרייד צעבילט זיך און צעוויינט.

ס'האט דער הונט צו אים א שפרונג א שנעלן,
נאר ער ליגט שוין באלד פארבלוטקט רויט.
אויסגעשטרעקט די לאפעס מיט הננעה
פאר זיין לעצטן באלעבאם — דעם טויט.

1929

נישט עפעס אנדערש

שוין האלבער טאג,
נאָר פוסטע שטייען
טאָפּ און שיסל.
אין אונדזער שטוב
האַט נאָך קיינער
נישט איבערגעביסן.
די מאַמע זוכט
וואָס צו פאַרקויפן
אין דער שאַפּע.
נאָר איך — איך זיך און זיך
פאַר מיין ליד
אַ וואָרט און אַ מעטאָסטער.

מוסרט מיך די מאַמע :
ווי קאַנסטו זיצן דוּיק
ביי דינע גראַמען ?

— אַוי מאַמע, ווייס
און הער זיך צו :
איך טו נישט עפעס אנדערש,
ווי דו.

אויב דיר ווערט שווער,
וויינטטו זיך אויס
פאר די ליכט.
רעדטטו אויס דאָס האַרץ
פאר אַ שכנה.
אזעליכע ווי איך,
איז באַשערט
זיך אויסצומענהן
און אויסצווויינען
פאר דעם דרויסן —
דורך די צוויי און צוואַנציק
יידישע אהרות.

די זון גייט אויף אין מערב

איך האב נאך נישט געהערט דאס קיינמאל,
אז ערגעץ גאָענט, אָדער ווייט,
זאל כאַטש געשען אַ וואונדער איינמאל —
די זון זאל אויפגיין מערב-זייט.

וואָלט ווער מיט אַט דער נייע געקומען,
וואָלט איך פון אים געווען געלאַכט.
ביז פלוצעם האָט מען מיך גענומען
און אין דער טונקלער זעל געבראַכט.

און ביהאָב געזען : די פענצטער אלע
צו מערב זענען אויסגעדרויט.
אז סקען אַ שטראַל אין זיי ערשט פאלן
אין אַוונט, ווען די זון פאַרגייט.

און ס'איז שוין מער נישט קיין לעגענדע
און נישט קיין חלום אויף ווי לאַנג,
דער מענטש, איר זעט, קוים וויל ער, ענדערט
אפילו פון דער זון דעם גאַנג...

גייט אױף די זון בױ אונז אין מערב,
גייט אױף שוין דאן, ווען זי פארגייט.
ווען שאטנס קריכן פון די שפארעם
און אלע זענען שלאפן גרייט.

אטיר דעם האריוואנט פארנארגן,
זי גיט צו אונז א לעצטן לאך.
איך אלע ווינטשט זי הייס : גוט מארגן !
נאך אונז, ווי קאלט : א גוטע נאכט.

ברויט

פאראן דא מייסטערס גרויסע
זיי מאכן מיט די הענט
פיל זאכן, וואס געקענט
זיי האבן אינעם דרויסן.

סאיז ווונדער צו דערציילן.
די סאמע שווערסטע זאך
ווערט דא פון ברויט געמאכט :
סיי מענטשן און סיי כלים.

נאך סאיז די צרה טעגלעך :
אין תפילה איז א נויט,
און מאכן זיי אן ברויט
פאר קיינעם איז נישט מעגלעך.

וואס קענען מיר מער מאכן ?
מיר לייזן אויס פון טויט
דורך קנעטן פונעם ברויט
סיי מענטשן און סיי זאכן.

נאך ברויט, נאך ברויט אונז געבן
און שווערט די וועלט געבענמאשט :
מיר לעבן אויף דעם מענטש
און פאר דעם מענטש — דאס לעבן.

דאס ליד פון פארן

מיר זיצן איבער מאפעס איינגעבויגן
און זוכן נייע לענדער איבער ימען.

סימוז פארט נאך ערגעץ זיין אן ארט א זיכערס
פאר אונדזער ווייב און קינד און טאטע-מאמע.

מיט טויטע אויף בית עולמס זיך געזעגנט,
די לעצטע טרערן זיי אוועקגעגעבן.

אזויפיל האבן מיר דא אויף בית עולמס
און וואסער קליינעם חלק אינעם לעבן.

מיר ווילן פארן, פארן און מיר קלערן :
די ביימער אומבאוועגלעך שטיין, ווי שווער איז.

ווייל וואלטן מיר אמאל געווארן ביימער,
ווי ביטער וואלטן דאן געווען די פירות.

מיר קוקן אויף די בערג מיט גרויסן חידוש :
זיי קענען פונעם ארט אוועק נישט שפאנען.

ווען מיר, הלילה, וואלטן בערג געווארן —
מיר אלע וואלטן דאך געווען ווילקאנען.

נאָר בערג דאָ שטייען רואיקע און פעסטע
און סוואַקסן זיסע פרוכטן אויף די ביימער.

פאַר אונז קען אַבער טון די ערד אַ צימער
און חרוב זאָלן ווערן אלע היימען.

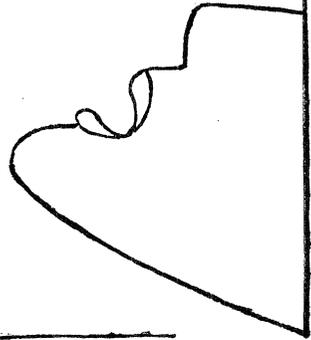
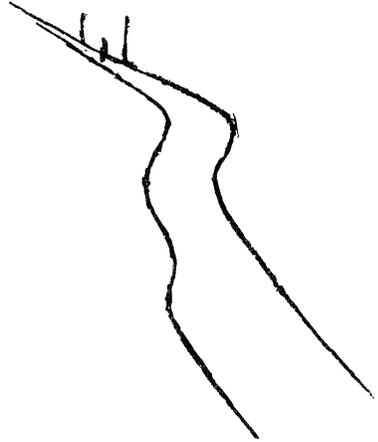
מיר זעען יעדע נאכט אין טרוים : וואַקזאלן.
די צוגן פאַרן, פאַרן. נאָר באַגינען

ביים אויסשטויין, ווען מיר זוכן יענע צוגן —
איז שווער אפילו שינעס צו געפינען.

מיר זעען יעדע נאכט אין חלום : האַפנס.
די שיפן שווימען, שווימען העל-באזונטע,

מיט לידער, מיט מוזיק, מיט פאַנען בונטע.
באַגינען — גייען אלע שיפן אונטער.

.1937

한글서체

ביי דיין זייט

איך בין געוואָרן ביי דיין זייט אַנטשלאָסן
און זיך געזען צוריק,
ווי ביי דיין זייט איך ליג.
אין חלום האָב איך ווידער דיך געטראָפן.

ווי טרויעריק איך האָב דערוואַכט באַגינען.
איך האָב שוין שוין געמיינט,
אַז ביין גאָר דאָ אליין.
נאָר אין דער וואַך ביִהאַב ווידער דיך געשונען.

אַ זאַג : די וואַך, דער המשך פונם טרוים אין,
צי גאָר דער טרוים פון וואַך ? —
ווער ווייסט. נאָר מיר איז קלאָר :
ביסט מיינע אויף דער וואַך און אין חלומות.

און שטענדיק וועלן זען שוין מיינע אויגן,
ווי דו פאַרבינדסט, אַ פרוי,
מייז וואַך און טרוים אַזוי
ווי הימל מיט דער ערד — דער רעגנבוין.

דערווארטונג

דו ביסט אין פרעמדן לאנד פארלאנגט,
נאָר ביזע אין גאס דורך יעדן טאג.
קוים זע איך פון דער ווייט אַ פרוי,
וואָס איז ווי דו געקליידט אזוי
און ענלעך די געשטאלט, דער גאנג —
פארנעם איך אינעם מרחק וואָס פארלאַן
איז צווישן מיר און דיר שוין לאנג
און אייליקער צו איר איך שפאָן.

און איז עס גאָר אַ פרעמדע פרוי,
דאָן רעד איך שטיל צו זיך אזוי :
דו גייסט אהיים און ביי דער טור
זי שטייט און וואַרט פארבענקט אויף דיר.
נאָר אז איך טרעף דורך נישט אין הויז,
איך זאָג צו זיך : נישט זיי געקוועלט,
זי איז נאָר אויף אַ ווייל אַרום —
אום אַונט-ברויט האַט וואָס געטעלט.

און קומסטו נישט ביו אונט שפעט.
פאררוק איך זיך אין ווינקל בעט
און לאז פאר דיר גערנים אן ארט.
ווייל בגלויב נאך אליך : קענסט קומען פארט
און שטיל, אז איך זאל פילן קוים
אין בעט זיך לייגן ביו מיין זייט.

און קומסטו נישט — וועט דאן דער טרוים
דיך ברענגען מיר, מענסט זיין ווי ווייט.

שפורן

כיבין אמאל אליין פארבענקט געגאנגען
זוכן שפורן אויף די וועגן
צו דעם גארטן, וואו מיר האָבן ביידע
וויסל מאָל זיך שוין באַגעגנט.

וויסל מאָל שוין זענען אלטע גאסן
ניי געוואָרן, נאָר צום שטוינען.
און די פרעמדע גאסן — גאַנט און היימיש,
ווי מיר וואָלטן אויף זיי וואוינען.

סי האָבן גאסן אונדז געפירט צוויי
נאָך אַן אַנזאָג אַ געהיימען.
און די לעצטע האָט אונדז אָפגעגעבן
צו דעם גארטן און די ביימער.

האָבן ביימער באלד אַראָפגעבויען
איבער אונדז געדיכטע צווייגן.
און די פייגל, וואָס אויף זיך, באַטוילן
זען און הערן — און צו שווייגן.

יא, אויך מיר אינעם שווייגן. הייסע קושן
ביידנס ליפן פעסט פאַרקלעמען.
שטאַרקער ווי אַרום אַ בוים די קאַרע
האַלט איד זיך אַרומגענומען.

אַבער יעדע אונזערע באוועגונג
מאכט דער שאַטן נאָך מיט קנאה.
קען מען דען דעם בלייבן, דאַרן שכן
די הנאה נישט פאַרגינען ?

איצטער גיי איך זוכן אַלטע שפורן,
בלאָנדזע אום און ווער פאַרפאַלן.
סיפּרט איין גאַס מיך און אַט באַלד אַ צווייטע,
ביז מיך לאָזן איבער אַלע.

אַלע לאָזן איצט, ווי דו, מיך איבער,
בלייב איך שטיין פאַרשעמט, פאַרלירן.
צו דעם גאַרטן כּוועל נישט גיין אַליין מער,
פאַר דעם גאַרטן האָב איך מורא :

כיבין אַמאָל אַליין אַהין געגאַנגען,
אונטער אונזער בוים געשטאַנען,
האַט פון מיר געשפּאַט אַט יענער שאַטן,
וואָס איז מיך געווען מקנא...

צו א יינגעלע

א יינגעלע, דו בענקסט
ווי איך אויך שטארק.
איך ווארט פון איר א בריוו,
דו — אויף דער מארק.

איך יעדן בריוו, א פרוי,
מיר שטרעקט איר האנט.
און דו — מיט יעדער מארק
געמסט איין דאס לאנד.

נאך יעדן בריוו, מיר דאכט :
זי מיר געהערט.
און דו — אז מלך ווערסט
אויף יענער ערד.

א זיי מיט חסד גורל,
איך בעט אזוי :
נישט לאזן איצט גיין פארלוירן
א קינד זיין מלכות
און מיר — א פרוי.

דו וויינסט

דו וויינסט דורך מיין טרוים
אריין אין דעם ליד :
— איך בין אויף דעם בוים
געווען נאך בלויז צווייט,
אז דיר האָט באַרוישט
מיין הייסער גערוד
און איבער דער נאכט
גערייסט מיך אויף פרוכט.

אן עפל בין איך
געוואָרן אויף בוים.
דורך טעג און דורך נעכט
אזוי זיך געטרוימט :
איך וועל נאָך ווי לאנג
מיר הענגען אזוי.
די שטראַלן פון זון,
פון הימל — דער טוי.
וואָס זיסער די זאַפט
און רייט דער קאַליר.
פאר וועמען דאָס אַלץ ? —
נאָר טאַקע פאַר דיר.

נאָר דו האַסטט פון בוים
געטון מיד אַ רים.
געשיילט און אַ וואָרף
געטון צו די פיס.
און אַלץ נאָר צוליב
אַן איינציקן בים.

איצט זע מיד, אזי זע :
נבין נאקעט און הויל.
ווער שוואַרץ און ווער פריי
פאר אַלעמענס מויל.
דער עפל אַט דער
אוועלמן דו האַסט
געריסן, געשיילט
און הפקר געלאָזט.

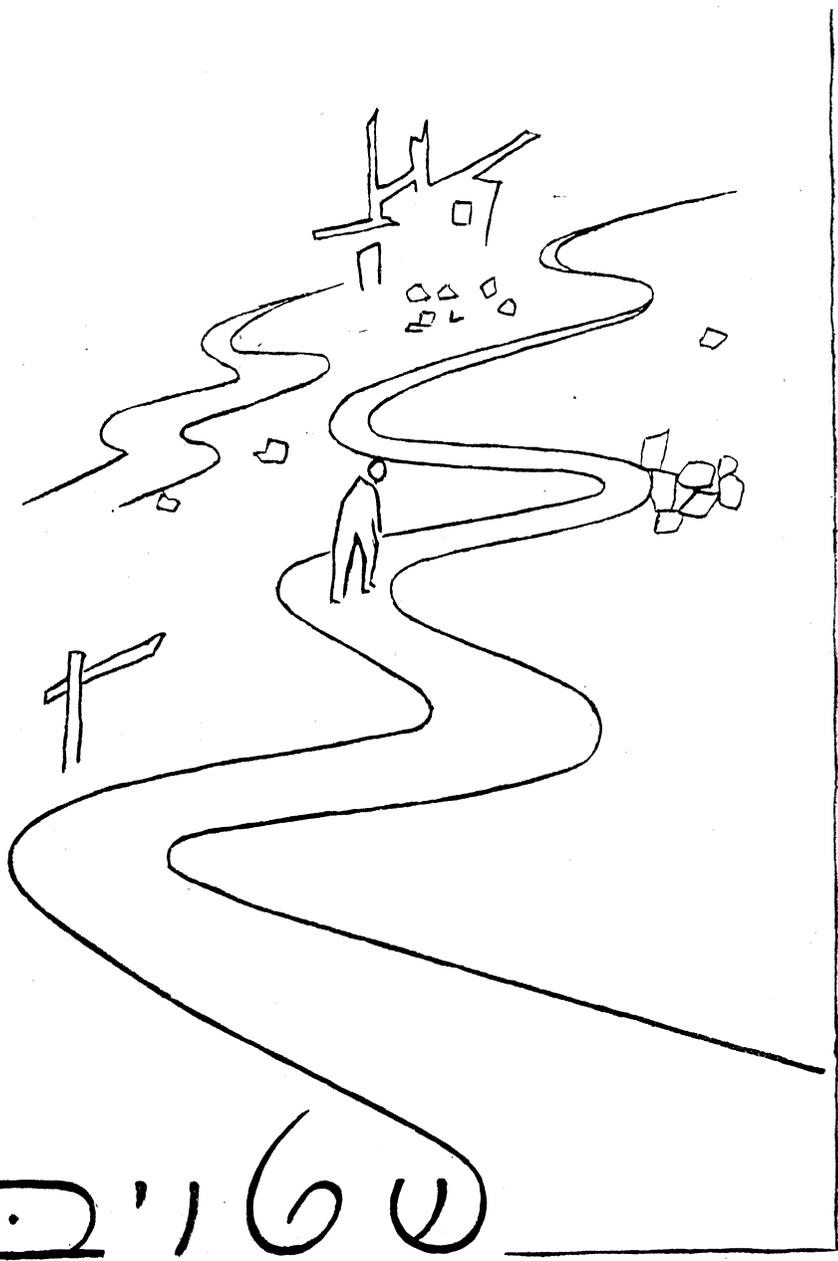

די בין פליט צו
צו דער געפארבטער קוויט,
וואָס אויף דיין קלייד,
וויל זויגן זאפט פון איר
אויף האַנדיק.
בין איר דען בעסער, איר —
וואָס האלט דיין בילד פאר זיך
און זויג פון אים
דערמאָנונג.

אין לעבן איז מיר אליך פארגאנגען,
נאָר גאַרנישט איז פון דעם פאַרשוונדן.
אזעק שוין טאַקע די מלחמות,
געבליבן אַבער נאָך די ווונדן.

און יעדן אָונט, יעדן אָונט,
דייסט אויף אין האַרצן מיר די בענקשאַפט
און זי צערדייסט מיך און צעשפּריצט מיך
אויף טויזנט שפּליטער פון געדענקשאַפט.

ששונים

שמויב

פון יענער ערד, וווּ כ'האָב געלעבט
נישט מער פאַרמאָגט האָב איך,
ווי דאָס, וואָס האָט זיך צוגעקלעבט
צו מיינע שיך,

פון אלע וועגן אומגעקערט
פון נאָך אַ טרוים באַרויבט :
איך ווייס נישט אַלץ דעם טעם פון ערד,
נאָר פונעם שמויב.

אין שטעטל

א שטעטעלע. דער מארק. איך קום נאָר אָן.
דער פּלאַץ איז פּול מיט אומרו און מיט יידן.
מען האָט מיר גלייך דערזען. איך בין אין קאַן.
אַרום מיר נעמט שוין רודערן און זידן.

מען האָט די פּערד צום אָפּפּאַרן געשפּאַנט,
אויף פּורן ליגט דאָס אַרעם ביסל אייגנט.
נאָר וווּ אַנטלויפט מען ? און אין וועלכן קאַנט
קען איצט אַ ייד זיך רואַיק שלאָפּן לייגן ?

זיי ווילן ביזאַל זיי געבן צו פּאַרשטיין
און אַמאָר האָבן איך אויך אַ גוטע עצה.
נאָר אַט קומט ביזאַל אַ יידענע צוגיין,
זי טראָגט אַ שאל אַ בלאָטן אויף דער פּלייצע.

זי מאַכט אַ פּרייען וועג זיך דורך דער גאַס
און הייבט אָן צו דעם רעדל יידן טענהן :
— לאָזט אָפּ דעם יונגמאַן, איר זעט דאָך, אַז
קוים שטייט ער אויף די פּיס אויף זיינע !

זי רייסט מיך פון דעם אומגליק-ראד ארויס
און נעמט מיך איבער קרומע געסלעך שלעפן.
אָט זיך איך אויסן גאנעק פון איר הויז
און זי דערלאנגט מיר רייטן באַרשט אַ טעפל.

איך זופ דעם באַרשט. זי זיצט און קוויקט זיך גלייך
זי וואַלט געזופט דעם באַרשט מיט מיר אוואַמען.
און איך האָב נישט געווסט זיי איך בין רייך.
אז כּהאַב אין יעדן שטעטעלע — אַ מאַמע.

ארמאוויר *

ארמאוויר !
זיי וויסן : נאך א ווינט
געקומען איז צו דיר.
עס איז א פרעמדער ווינט,
וואס האט זיין היים
פארלאזן.
ער בלאנדזעט איצט
דורך וויינגערטנער, ארבוועס
און אבריקאזן.
ער וואקלט זיך פארשטרעט
פון סטעפ און וויין.
א נעם אים אויף
און נעם אים איין !

ארמאוויר !
געעפנט האסט אום סטעפ
דיין טויער און דיין טיר.
איך יאג און שטרויבל
און פאל אן כחות
פארמאטערט.
נאך דייע ווינטן
זיי זענען דא
באלעבאטים !
זיי ווילן קיינעם שוינען :

(* א שטאט אין קאוקאזא.

זיי רייסן לאַדנעם,
זיי שמייסן טויטן
מיט האַרמין רוט.
און אין די אַדערן
פון יונגע מיידן
אעברויזן זיי
דאָס בלוט !

אַרמאָוויר !
פון יעדן הויז
איך שפיר
דעם ריח פונם וויין.
איז ווייניק דיר דער ווינט,
וואָס דו באַגעסט
נאָך שבורער און זיין ?
נאָר מיר זיך דאַכט :
אין יעדן טאָג און טאָג
ליגט נישט פאַרמאַנט
קיין וויין וואָס רינט.
נאָר מליגט אין זיי פאַרפּרעסט
דיין הייסער, אומרואיקער
ווינט !

נאכט

די נאכטעם שטייען פיננצערע און בלינדע.
(דעם שונאס עראפלאן נישט זען זאל ליכט).
דער הימל אבער האט אן שרעק אויף זיך
בעלאזן אלע זיינע שטערן אינדרן ...

די פרויען זעען ווי די מענער פאלן
פון שונאס הענט — און שרויען פונעם שלאף.
נאר שטיל און רויק שלאפן זיך די שאף,
די פערד און די בהמות אין די שטאלן.

א פויער קומט צושארן אויף א וואגן —
ער האט באגלייט דעם זון אין קריג זיך שלאפן
און אנגעטרונקען זיך פאר ווי מיט וויין.

אין ברונעם הענגט זיך אויף א ראד אן עמער.
ער וויל נישט מער פון ברונעם וואסער נעמען —
ער איז אינעם שכור פון לבנה-שיון.

קארוואר, 1941

קאווקאז

א. די זון

באגניען. האט א ווינט פון אלע עקן
צונויפגעטריבן כמארעם און פארשמידט זיי שטארק.
זיי לאזן זיך אראפ, דער הימל איז זיי קארג —
זיי ווילן אויך מוט זיך די ערד פארדעקן.

עס דאכט זיך : זיי פאריאגן וואלט אמילו
פאר זיבן זונען אויבן אויך געווען צו שווער.
און נישט געקענט וואלט אויך פון אונטן, פון דער ערד,
צעטרייבן זיי די פרומסטע, הייסטע תפילה.

נאר פלוצעם — זענען ליכטיקער די כמארעם,
די שטראלן-שפיון שמעכן דורך זיך שפארעם,
זיי ווערן ברייטער און דער הימל העכער ווערט.

אזעק אויך כמארעם פון דער ערד — די שאטנס,
דער זון איז אויפן הימל אליק גערעמן,
איז זי אצינד אראפ פארנעמען אויך די ערד.

ב. דער הונט

עס שפילט דער הונט זיך רואיק אויף זיין ערטל,
ער שפילט זיך מיט א שטראל, ער שפילט זיך מיטן עק.
אט ציט ער אויס די לאפערס, לייגט זיך פויל אונעק —
א קעצעלע, וואס פיעשטשעט זיך און אערטלט.

נאך מיטאמאל — טוט ער א ביל מיט צארן,
אין זיינע אויגן צינדן פויערלעך זיך אן.
די נעגל ווערן לענגער, שארפער יעדער זאך —
ניין, נישט קיין הונט, ער איז א וואלף געווארן !

ער ווארפט זיך אויף די הינער מארדן, הייבן !
די שרעק האט וועלכע הון ארויסגעהויבן,
די אנדערע — אנטלויפן, יאגן אין גאלאס.

דער הונט איז ווילד, דער הונט האט איינגעטיטן
א הון דעם האלדן, דעם קאפ איר אפגעריסן,
אין סיאגנט די הון א ווייל נאך ווייטער אן דעם קאפ.

ג. די מיידן

נאך הענגט ווי א צעגליטע פאן דער הימל.
די מיידן זענען מידע פון דער היץ און פויל.
עס רירט אפילו זיך ביי זיי די צונג אין מויל.
די הענט, די פיס, נאך פונקט ווי אין א דרימל.

זיי זענען ווי פון מעשהלע דעם שיינעם,
וואָס ווערט באשריבן ערגעץ אין א קינדער-בוך,
געוואָרן איינגעשלעפערט דורך א כשות-שפרוך
און אויפצוועקן זיי געלונגט נישט קיינעם.

נאָר ווי די זון אין מערב איז פארשוונדן,
האַט זי אין זייער בלוט זיך אָנגעצונדן —
עס גייט אויף און עס ברענט א זון אין יעדערס ברוסט !

זיי נעמען זיך צו יונגען פון קוים זעכצן.
אין קוסטעם הערט זיך שעפטשען... קושן... קרעכצן...
עס פלאַקערט ווי א שייטערהויפן יעדער-קוסט !

דער שפארבער

נאך שניט. פול זענען שייערן און זעק.
איצט ווילן זייערס פויגל און אינזעקט :
דאס קליינע שפערל, מיינענדיק נאך דא
א כאפ-טון קערנדלעך אויף חיי שעה.
זי נאך די מוראשקע, וואס קלערט אויף ווייט :
זיך צו פארזארגן אויף א שלעכטער צייט.

די הינער האט מען פונם אויף צעלאזט.
דאס יונגע מיידל טאנע, פון קאלבאן.
זיי פירט נאך קערנער איבער ווייטן סטעפ.
זי זינגט א ליד און שלעכט זיך אירע צעפ.
די הינער זוכן קערנער נאך דעם שניט,
און איך — די טענער פון איר זיסן ליד.

נאך וואס האט פלוצעם אויפן סטעפ פאסירט ? —
די הינער האבן א געטאר דערשפירט
און וועלכע לויפט אין פחד, וועלכע — פליט !
אנטשווינגן מיטאמאל דעם מיידלס ליד.
דאס מיידל היינט ארויף דעם קאפ, ווערט בלייך :
— א שפארבער פליט ! א שפארבער אין דער הייך !

דאָס מיידל, וואָס געזונגען האָט פאַרשייט,
ווי אַנגעטיק און ווי יעמערלעך זי שרייט.
וואָס מיינט דאָס מיידל מיט איר ווילד געשריי ?
זי ווינקט אז מיר, איך ווייס שוין און פאַרשטיי.
איך טו אויך אַ געשריי, און נאָך, פונעםניי.
און וואונדער זיך אליין : ווי שטאַרק איך שריי !

ווי שטאַרק איך שריי, ווי אויסטערליש און פּרעמד,
איך האָב מיין שטים אליין נישט מער דערקענט.
נישט פונם האַלדז נאָר דאָס געשריי מיר קומט.
עס איז געוויין, געקלאָג, געוואָי, געברום
פון אינגעווייד, פון מיין געביין און בלוט.
זיי האָבן לאַנג געוואַרט אויף דער מינוט !

דער שפּאַרבער, וואָס געלאָזט האָט זיך אַראָפּ,
מיט זיינע נעגל גרייט אז טון אַ גראָב
אין קרבן — שרעקט זיך איבער און אַנטלויפט.
די הינער קלויבן ווידער זיך אַנזויף.
און יעדע הון, אין קערן, וואָס זי פיקט —
געפינט איר לעבן פון דאָס ניי צוריק.

דאָס מיידל דרוקט מיין האַנט מיט אירע אוויי :
איך האָב געהאַלפֿן איר מיט מיין געשריי
דעם שפּאַרבער אָפּצושרעקן פֿאַר דעם מאַרד.
נאָר באלד שטייט זי שוין ווידער אויף איר אָרט
אינמיטן פּון די הינער און פּאַרצייט
פונעם דאָס פּריילעכע און שיינע ליד.

דאָס מיידל זינגט, נאָר איך — איך שטיי און וויין.
ווען ס'האַט דער שפּאַרבער טרעפּנדיק מיין היים,
די נעגל איך די נאַענטסטע געשמעקט —
האַב איך זיי נישט געשיצט. איך בין אַוועק
און אָפּגעראַטעוועט זיך בלויז אליין. —
דאָס מיידל זינגט, נאָר איך — איך שטיי און וויין.

פרעמדער פּרילינג

אַ גאַרמין, ווי אַ וואונדער-מעשה !
אויף ביימער בליען בליטן ראָזע.
עס וועלן מיינע ציין באַלד ביים
די רונדע, רייפע אַבריקאַזן.
ווי האַניק וועט זיך אינם מויל מיר
אַ זיסע זאַפט צעלאָזן.

די וויינשטאַקן צעוויקלען בלעטער
אַרויף די ווענט און איבער שויבן.
ווי בינטן גליק דאָ וועלן שפעטער
נאָך הענגען גרויסע שטענגלעך טרויבן.
איך פיל דעם וויין שוין אויף מיין גומען,
בויל זינגען און וויל לויבן.

נאָר ווען איך זע די וויינשל-ביימער
אין ווייסן וואונדער זיך צעצוויטען —
וואַקסט אויס פון זיי מיין ווייטע היים מיר.
ווי מיר, איך בלייב גלייך שטיין פאַרציטערט,
און ס'ווערט דער זיסער וויין מיר זויער,
די אַבריקאַזן — ביטער.

דער וועג צוריק

א. מדבר זאמדיקער ביו האַריוואַנטן !
אין מיר רירט עפעס און דערמאָנט מיר.
און עפעס נעמט זיך צינדן
נאָך ווייטער פונעם ווייטסטן
אין מיר :

די קינדהייט —

די קינדהייט פון די זיידעס.

איך זאל דאָ זוכן שפורן ?

איך זאל דאָ פרעגן עדות ?

האַט זיך מיין קינדהייט נישט געוויגט

אויף האַרבעס פון אַ קעמל ?

דערקענט מען נישט אויף מיר

פון דעמלט

סיכנים

בעת מיין רעדן

און אויף מיין פנים ?

א. מזרח !

נעם-אויף אַ זון

אַ לאַנג-פאַרלוירענעם.

איז וואָס, אז איך בין אַ געבוירענער

אין ערנעץ אַ מדינה ?

איך האָב די זאָפּטן נישט געוויגן

פון יענע פעלדער גרינע,

נאָר בלויז די מילך

פון מאַמעס דאַרע ברוסטן.

מיין היים שטייט דאַרט אַ פוסטע

אינמיטן חורבות.

און אן א העמד
און בארוועם.
בלויז מיט דעם וואָרט פון יושר,
וואָס ברענגט מיר אויפן גומען,
איך קום איצט, ווי איך בין צו דיר
אמאל, אמאל געקומען.

טאָשקענט, 1941.

דעקטיבער

די מיידלעך בלייבן מיר אזוי צום זכר :
א העלער שמייכל אויף דער טונקלער באק.
די זון האָט אָפגעבאָקן זיי געשמאַק.
פון אויבן נאָך אביסל צוגערייבערט..

פאַראַנען אָבער פנימער פאַרשטעלטע
מיט דיקן דעקטוך, אויסער זייער הויז.
מען זאָגט מיר אָבער, אז דאָס זענען בלויז
שוין פרויען — אָפגעלעבטע און פאַרעלטערט.

עס וואָלט אזוי געדאַרפט אויך תמיד זיין :
די שיינקייט, ווען ס'נעמט טונקלען שוין איר שוין
און וויאָנעט אין דעם שפעטן האַרבסט פון יאָרן —

דאַרף ווערן צוגעדעקט, זי זאָל נישט פּרעך
פון אונדזער אלטקייט זיין פאַרשעמט, פאַרשוועכט,
נאָר בלייבן ביי דער פּראַכט אין דעם זכרון.

פרויעז ווארטן

עס ווארטן די פרויען אויף ברויט
און פירן א שמועס דערביי.
קומט אונטער א שטילער דער טויט
און שטעלט זיך מיט זיי אין דער רוי.

איין פרוי האט איר זון איצט דערמאנט,
א צווייטע — דערציילט פון איר מאן.
זיי זענען גאר ווייט אויף דעם פראנט
און זענען מיט זיי אויך פאראן.

דערט אונטער דער טויט זיך צום שמועס :
— מיין מאן איז אונטק אין ארמיי.
איך שטיי ביי דעם פענצטער מיט וויי
און קוק אויס א בריוו, צי א גרום.

נאָר ברענגט מען א בריוו מיר אַמאָל
דאָן קומט אויך די מורא אין מיר :
— צי שרייבט ער נישט פונם שפיטאָל ?
איך שרעק זיך צו עפנען די טיר...

די צווייטע : זאָל קומען צוגיין
מיין זון אָן א פוס, צי נאָר בלינד.
נאָר זאָל ער כאַטש קומען אַהיים —
ער וועט פיווי בלייבן מיין קינד.

די דריטע אין הארבען זיך זאגט :
— עם דויערט און דויערט די שלאגנט
ס'איז שווער ס'אז די מענער דער ס'אז
נאך שווער ס'אז די פרוי איז די נאכט.

ווי יעדע פון זיי איז פארטרעטט.
פארענדערט די ריי זיך אויף גיך :
פון טויט איז געווארן א סך
און יעדע אים זעט שוין ס'אז זיך :

זיי קוקן פארנאכט אויף דעם טויט
מיט אפשיין מיט שרעק און מיט וויי.
ביז מהערט דעם פארקויפערס געשריי :
— איך האב שוין באקומען דאס ברויט :

צעציינדט זיך ביי יעדער אין אויג
און טוען א ריט זיך פון פלאץ.
אין פרוי איז געווארן א צויג,
א צווייטע — צערייגט זיי א קאץ.

מיט נעגל, אי נאך מיט די ציין
באקומען מוז יעדע איר ברויט :
אין ווינקל נאך שטייט זיך אליין
פארשעמט און באליידיקט דער טויט...

באלעדע פון טאפאל

אין שטאט טאשקענט, אויף גאס פון נאדווא, דערט וואקסט א טאפאל. פון דעם אינדערפרי

שוין ברענט די זון אים תאוהדיק די קרוין, נאך ער — ער דרימלט און ער זעט אין טרוים

א שטערן. אלע שטערן זענען שיין, נאך אים, בלויז אים, דער טאפאל ליבט אליין.

און קומט די נאכט, דער טאפאל שטיל זיך וועקט און צו דעם שטערן בענקנדיק זיך שטרעקט :

— דו שטערן גאלדענער, וואָס איבער מיר, אזי קום ארויס, מ'זי אױס נאָך דיין באַריר !

דאָ אונטן שטיי איך אָן די בלעטער — הױל, דאָ אונטן — אָך, װי שטויבױק און װי טױל.

איך שטיי דאָ אָן אַ שוץ און קומען מעג דער וואָרעם, אָדער נאָך די האַק און זעג —

מיד קימערט נישט דאָס אלעס. גלויב מיר, גלויב, ווייל איבער אלעמען מיין קאָפּ איך הייב

צו דיר ! און מעג אפילו דער ארויך אַװיפּיל זינגען וועגן ערדיש גליק —

עם לאקט מיר קיינמאל נישט זיין משוף-אטום.
און ווייטער שעפטשעט ער מיט ווי אז אים :

— ווי פאמעלעך איך וואקס דא אין דער הויך :
איך וואלט געוואלט באמיש זיין א זייל פון רויך,

וואס שטייגט אום הימל שנעל אזוי ארויף,
אין אויב אפילו דארטן קומט מיין סוף

און אין די טמארעטס סלעבן איך טארליר —
זאל זיין. אה דארט איינע לעבן דיר :

און סגייען טעג, און טאג נאך טאג עם טרעט
א זון א הייסע אין דער שטאט טאשקענט,

נאך נאכט נאך נאכט געשיינען זיך אויך דא
די וואונדער-אשטערן אויפן הימל-בלא.

און שווער איז פאר דער זון פארשטיין אט די
וואס בענקען שוין אז שטערן אינדערפרי.

ביז איינמאל אין א טאג פון חודש מאן,
ווען מענטשן זענען זיך געגאנגען פריי

אין ווייסע קליידער, ווייסע שיך און היט,
די ביימער אפגעשיט מיט ווייסן צוויט.

די מענטשן און די ביימער, אלע : ווייס,
האָט מיטאַמאַל געטון זיך אַ באַווייזן

אַ שוואַרצער פּלעק — אַ וואַלקן. באַלד שוין שטייט
דער גאַנצער הימל אין אַ שוואַרצן קלייד.

דער גאַנצער הימל — שוואַרץ און ווייס — די ערד,
און צווישן ביידע — מיטאַמאַל זיך הערט

אַ שטורעם : פון דער וויסטעניש אַרויס.
ווי ווילד ער וואַיעט : ווי ער ברומט און ברויזט :

ער איז פון מדבר און אַהער געשיקט
אין מדבר צו פאַרוואַנדלען אַלץ צוריק.

דער קאַפּ — געשוויבערט, טריימלענדיק דעם גוף
דער טאַפּאַל מיט התלהבות שרייט און רופט :

— אַ שטורעם ! כּיחָב געהלומט פון דעם טאַג,
אויף הענט מיך נעם און צו די שטערן טראַג !

דער שטורעם טוט אויף אים אַ ביזן ברומ,
אַ שלידער זיך אויף אים, אַ נעם אַרום.

דער טאַפּאַל — זיינע צווייגן האָט געשפּרייט
גלייך ווי אַ פּויגל וואָס צו פּליען גרייט

ארויך אום שטערן, וואס ער האט באשפילט
אין פאלט אראפ א טויטער אידעע פון -

אין מיט דעם שטערן, וואס האט גאנץ פארט
די שטערן זענען שוין, מען ווערט פארט

נאר זענען קאלט, און אז א טאפאל פאלט,
אזי וואס? עס היינט זיך באנד א יונגער וואלד

פון טרוימערישע טאפאליעס הייך גו זיי.
נאר מיר, דעם דינעטער, טוט פאר יעדער וויי

ליד צו די טריט

ביז דו ביסט, טריט, געוואָרן מיר באַקאַנט :
דער מאַמע פלעג מיך נעמען פאַר דער רעכטער האַנט,
די מאַמע — פאַר דער לינקער. אינדערמיט,
פלעג איך זיך לאָזן מיט די שוואַכע טריט.
דערנאָך אליין געפרוּווט דעם גאַנג :
זיך האַלטן ביי דעם בעט, ביים טיש, ביים שאַנק.
געטון אַ פאַל — אַ הויב, אַ פאַל — אַ הויב,
ביז ב'האַב זיך אויפגעהויבן פונעם שטויב,
ביז ב'האַב געשטעלט מיין יעדן שפאַן
גלייך ווי אַ זיגל אויף דער ערד : איך בין פאַראַן.

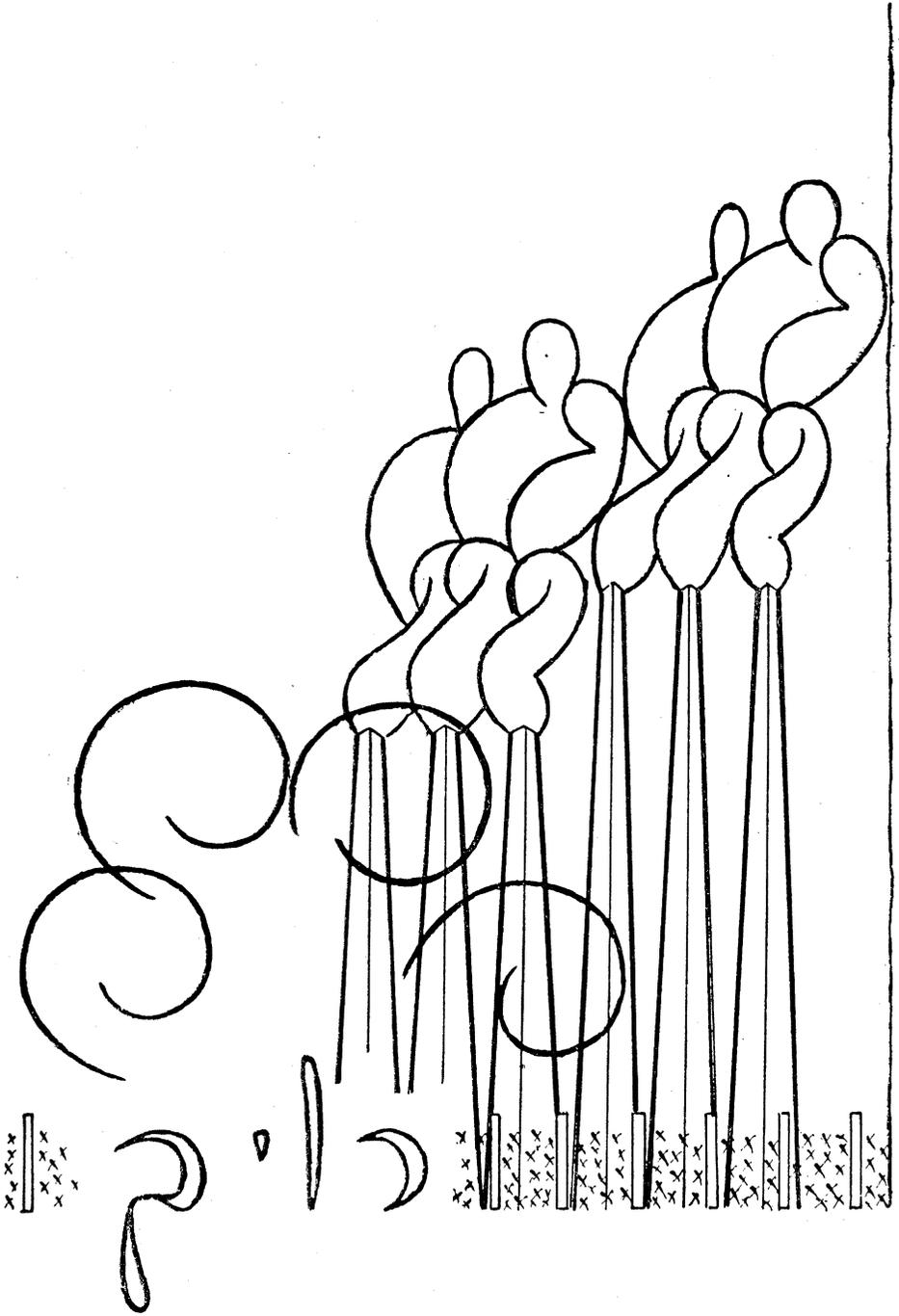
ב'האַב פעסט געשטעלט די טריט אויף ערד,
ווייל ב'האַב געקלערט :
ווי ב'האַב די טריט געשטעלט,
איז דאַרט מיין הויב, מיין וועלט.
נאָר אַך, די ערד האָט אונטער מינע טריט
גענומען ברענען, און ווי דינאַמיט
האַט אויפגעריסן אונטער מיר
דאָס אַליק, וואָס ס'האַבן מינע פיס באַרירט.

איך האָב זיך דאָן געלאָזט אין ווייטן וועג,
געגאַנגען דורך די נעכט און טעג.
אין קינדער-מעשות גייען העלדן גיך,
נאָר ווי זענט איר, איר כּשוף-שיך,
וואָס אייער יעדער שפאַן האָט זיבן מייל די לענג,
אַזעלכע שיך האָט קיינער מיר געשענקט.

איך האב געמילט ביים גיין
דעם שטרויבל פון איערן שטיין.
די היץ פון דעם אספאלט,
דעם פייכטן מאך פון וואלד.
דעם שטויב פון שלאך.
דעם פראסט פון נאכט.
געווארן אפגעצויכנט איז פון ערד די קייל
גלייך ווי א קארטע אויף מיין וויל.

ווייל וועמען ס'איז באשערט
צו מעסטן מיטן ראד דעם שטח פון דער ערד.
דעם הימל — מיט די פליגל, און דעם ים —
מיט זעגל צי מיט דאמף.
נאך איך — איך בין פארמשפט און איך מוז
דאס גאנצע לעבן גיין צופוס.
באצאלן פאר דעם אלץ וואס לעבן גיט —
מיט טריט, ביז צו דעם לעצטן טריט.

איך ווייס נישט פון קיין חוב.
פאר יעדן שטייגן בארג-ארויף,
פאר יעדן ווייטער — אלע מאל
מיט טריט, מיט אייגענע באצאלט.
און ביז עס וועט מיין זון פארגיין,
וועל איך מסתם אזוי שוין גיין
און פון מיין וועג צוריק — קיין טריט.
און אלע גוטע מענטשן נעם איך מיט.

רויך

א.

ס'איז נישט געווען דער רויך פון נאטע אין א דאָרף : א שטי-
לער און א גלייכער.
א ווינט א מילדער פירט אים פונעם קוימען ביז אום הימל
און עס מאכט פון אים דער הימל טאלד א טייל פון זיך : א בלאַצען
וואַלקן.

ב.

ס'איז נישט געווען דער רויך פון א טאָבריק אין שטאָט : א
פעטער, א געדינטער.
ער גייט ארויף און ווערט אַעשווומען, אַנער אינאָן לאַזט ער
איבער וואוילשמאנד, רייכקייט : שטאַפן, טעגל און מאַשינען.

ג.

און דאָס איז נישט געווען דער רויך פון אַטיענדריקן טאָר :
א זעטיקער, א פוילער.
א רויך פון בלעטער פון אַראָפּגעשיטע, וואָס עס שאַרט
אונזר דער גערטנער אין א הויפן און פאַרזאָרגט זיי, ווען עס
דאַפן שוין די ביימער אַפּגעגעבן זייער פרוכטן-שטע.

ד.

נאָר דאָס איז יענער רויך פון קרעמאַטאָריע-קוימען — פּייער-
דיק און בלוטיק — פון מייז מאַמען, מיינע ברודער און מייז
שוועסטער.
דער רויך, וואָס שטענדיק זע איך אויפגיין אים פון יעדער
נאטע און טאָבריק און יעדן בלעטער-הויפן האַרבסט אין גאַרטן.

איך קום אהיים

דאָס הויז מסתם וועט זיין דאָסזעלבע.
איך וועל דעם טויער טון אן עפן :
אָקעגנקומען וועלן שכנים,
נאָר מיינע נאָנטע כוועל נישט טרעפן.

איך וועל אויך זען דאָס אלטע מעבל,
די מענטשן אָבער — זענען פרישע.
עס שלאָפן פרעמדע אין די בעטן
און פרעמדע עפן פון די טישן.

ווען איך וועל צוגיין צו דעם פענצטער,
וועל איך זען דאָרטן אַ וואַזאָנע.
און אויף דער וואַנט וועט שמיל זיך הענגען
אַ פרומע שמוצע די איקאָנע.

אין ווינקל וועט זיך שטיין אַ וויגל,
אין וויג — אַ קינד מיט טלאַע אויגן.
בנעימות פון אַ גרינעם שטייגל
אַ וויגליר זינגט דעם קינד אַ פויגל.

צו הערן זיי נישט אין דעם צימער
דאָס שלייכן, שאַרבן שטילע שאַטנס ?
צו פילן זיי נישט אין דעם צימער
דאָס ווייען קברים קאלטע אַטעמס ?

נאך וורשט מיט קרויט און שטארקן בראָנפן,
זיי שלאָפן רואיק זיך אינצוווייען.
נאָר וועקט זיך נישט אמאָל דאָס קינד אויף
פון חלום זיינעם מיט געשרייען ?

קוים וועקט זיך נישט דאָס קינד אַפילו,
דאָן ווערט דער פויגל נאָך אַ ווראַנע.
וועט אַנזאָגן דעם טויט און אומקום
די צוויי, דעם קינד און דער איקאָנע !

א באמבארדירט הויז

זיי האבן ליב געהאט די צימערן באצירן,
די ווענט באמאלן מיט פארשידענע קאלירן
און אויף די ווענט דערצו נאך אויסהענגען פון אויבן
די בילדער פון די עלטערן, פון זיך און קרובים.
געלאזט מיט ווילדן וויין פארזאקסן די באלקאנען,
אונטעקגעשטעלט אויף פענגטער מעפלעך מיט וואלאנעס
און אבער פענגטער ווייסע פיררענגלעך פארצויגן —
פארשטעלן דאס אינטימע פאר די פרעמדע אויגן.

און האט אמאל געבראכן זיך אן אלט שטיק מעבל,
געראכט האט זיך : עם איז א חלק פונעם לעבן,
מיט וויסל שטייגער סאיז פארבונדן אין זכרון !
זיי האבן אליך געגרייט דא אויף חדשים, יארן !
א נאנצן זומער האבן דא געפרעגלט פרויען.
אין שאפעס זענען זיך געשאצטן בומלעס, סלויען
מיט וויינפערלעך, מיט וויינשל, אנגעס און מארעלן,
אויף שמחות, אויף יום-טובים פאר די געסט צו שטעלן.

זיי האבן דא געהאט תלומות און סארלאנגען.
עס האט אין הויז א יונגע פרוי א קינד געשוואנגערט
און שטיל געפרעגט זיך : וועמעס אויגן סקינד וועט ירשן,
זיי בלאע — אירע, אי דעם פאטערס שווארצע קארשן.
און סאיז געווען דאס הויז אן האפן, דא, פונדאנען
זיי קינדער פלעגן שווימען איבער ווייטע ימען
אין הייסע לענדער צו די קארליקעס און ריזן.
אויף יעדער פאטערמארגן האט באלד לעבן זיך באוויזן.

די טירן זענען דאָרט געווען ווי מילער גרויסע,
ס'האָט יעדע זיך געעפנט און געוואָלט פון דרויסן,
וואָס מער צו זיך פאַרשלינגען אין די שטיבער.
עס האָט אַ זקן דאָרט געהלומט און געטיבערט :
עס וועט צום ערשטן מאל געשען אַ נס... כאָטש איינמאל...
און ער וועט לעבן, לעבן און נישט שטאַרבן קיינמאל...
נאָר ס'איז דער טויט געשטיגן העכער אַלין און העכער
און ס'לעבן איז אַראָפּ באַהאַלטן זיך אין לעבער.

די מענטשן פלעגן הערן דונערן מיט אימה :
עס שליידערט גאָט זיין בליץ אין מענטשן און אין ביימער,
און ווען עס האָבן שוואַרצע כמאַרעס זיך געזאַמלט,
האָט באלד דער מענטש פאַרציטערט אַ געבעט געשטאַמלט,
ביז אויפגעקומען איז צום סוף אַ מענטש אַ דעטער,
וואָס האָט באַצווונגען די אַכוריות פון געטער.
נאָר ווער פאַרהיט דעם מענטש פאַר אַנדערנס רציחה
און ווער וועט געבן אים און קינד אַן אָרט אַ זיכערס ?

עס האָט דאָס הויז נישט אויסגעמיטן דער געוויטער.
אַ באַמבע איז געפאלן און ס'האָט אויסגעציטערט
דאָס אַלין וואָס האָט זיך דאָ באַזעצט זייט לאַנגע יאָרן.
און אַלין, וואָס איז געווען מיט שלעסער פעסט באַוואָרנט
און זאַרגטעלטיק אזוי פאַרצערטלט און פאַרטוליעט —
איז מיטאַמאל געוואָרן הפקר ! אַז עס הוליעט
זיך ווילד-פאַרשייט אַרום דער ווינט אַ נישט געשטערטער
און לאָזט זיך דאָרטן ווילגיין אין אינטומסטע ערטער.

פיל יארן זענען ווענט געשטאנען און געשוויגן,
ביז פלוצעם האבן זיך אעבונטעוועט די ציגל.
געטון א ריט זיך פון די ווענט, א יאג, א שלידער :
קוים קענט איר, מענטשן, אייער גורל מער נישט מירן
און קענט דאס הויז פון א סכנה נישט פארהיטן —
טאָ לאַזט אייך דאָ באַגראַבן, לאַזט אייך דאָ פאַרשיטן,
ביז קומען וועלן יענע, וואָס מען וועט געטרױען
די קינדער און די פרויען און אנדז ווידער בויען.

און פון דעם גרויסן הויז, וואָס איז צושטערט, צעריבן,
א האַלבע וואַנט, אַ נאַקעטע, איז בלויז געבליבן,
און אויף דער וואַנט (וואָס פאַר אַ ווונדער!) הענגט אַ שטייגל.
דאָרט שפּרינגט אַ פּױגל, ווי משונע, אויף אַ צווייגל
און עפעס זינגט ער, עפעס קלאַגט ער, עפעס טענה'ט,
איך קאָן דאָ מער נישט שטיין, איך מוז אַוועק פּונדאַנעט,
ווייל מינעמט מיר דאָבטן : איך אליין, איך אליין גאָר בון עס
דער פּױגל, וועלכער קלאַגט דאָ צווישן די רואינעס.

אין הלום

נישטאָ אין דער שול שוין קיין מתים מער,
ווי ס'האָט זיך די קינדהייט געמאָלן.
עס זענען די שולן דאָ שוין צושטערט,
איצט זוכט זיי ביינאַכט נאָר אין הלום.

ס'איז יעדער מיין הלום אַ טויטע וועלט.
עס קומען צו מיר ביז צו איינעם:
דער טאַטע, די מאַמע, די ברידער, פריינט,
די קרובים, אַפילו די שכנים.

איך ווין ווי אַמאָל אין דעם זעלבן הויז,
מיר זיצן און עסן איין מאַכל.
איך רעד און איך ראַט זיך מיט זיי פאַרטרויט:
אַזויפיל געמיינזאַמע זאַכן.

נאָר קומט דער באַגניען, דאָן ווערט מיר שלעכט,
איך וועק זיך מיט שרעק און אין שווייסן:
ווי וויי איז צו מיר, דורך די אַלע נעכט
איך לעב אין אַ וועלט פון בלוז מתים.

טאָ זוכט נישט די מתים שוין מער אין שול,
די שולן שוין לאַנג זיי צעמאָלן.
אויך אויף די בית עולםס מער זוכט זיי נישט —
איר טרעפט זיי ביינאַכט נאָר אין הלום.

געווייז

ס'פלעג מיין מאמע פרייטיק בענטשן ליכט.
מיט די הענט פארשטעלן דאָס געזיכט
און מיט תפילה אז די לינט געווענדט.
און האָט זי געלאָזט אַראָפּ די הענט
נאָך אַ וויל אַזוי פאַרגליווערט שטיין,
איז דאָס פנים אירס געווען פאַרוויינט.

כ'האָב געשטוינט און האָב געפרעגט ביי זיך :
וויאָזוי באַקומט די מאַמע גיך
און אז יעדער צייט אין אויג די טרער ?
וויפל זי וויינט, האָט זי אין אויג אלץ מער.
ס'טרעפט, מיר ווילט זיך וויינען אויך אַבאָל,
ווען די גרויסע וויינען : אין שפיטאַל,
ביי אַ טויטן, אַדער ווען איך וויל
פון דער מאַמען קריגן וואָס גום שפיל,
זי אַ פּרישע פּרונט, וואָס קאַסט אַופיל.
רק איך קוועטש די אויגן און איך רייב,
נאָר דער גלאַנץ אין זיי ווי פּרוער בלייבט.
אינמאָל האָב איך טאַקע אַנגעטראַגט
און די אויגן קונציק נאָס געמאַכט.
נאָר מען האָט דערקענט, פון מיר געלאָבט.

אָבער איצט, איז מיר דערפאַר שוין גוט :
שלים איך אן די אויגן אַ מינוט,
פון דער היים דער הרובער איך קלער —
קען פון זיי נישט בלוזן די בלויבע טרער,
נאַר אויך בלוט אַ טייך זיך פון אַ נאַס !
ס'איז מיט בלוט אויך דאָ מיין יעדעס ארט.

א יידישע פרוי

פון יעדער נאם און דאך
איז שוין דער שניי אונזען.
די פרוי האט זיך באטרעפנט
אין שפיגל און האט קלאר
אין אים דערזען מיט שרעק :

אויף אירע שווארצע האר
געקליבן איז דער שניי.

זי עפנט יעדע שאנק
און זוכט א קלייד אין זיי.
זי האט געקליבן לאנג
א קלייד און האט דערזען :
עס איז אויף איר אז גרויס,
א צווייטע — און האט דערזען :
עס איז אויף איר אז לויז,
א דריטע — און האט געזאגט :
— א נאט, ווי זע איך אויס !

און פרויריק, שטילערהייט,
זיך אויסגעטון דאס קלייד.

צווי פונט אויס א בוים
אין הארגנט די בלעטער-קרוין
און איז אום ווינטער גרייט.

ווילדער ווייז

געווען אמאל אַ הויז.
וואָס האָט זיך יעדן אינדערפרי
צום לעבן אויפגעעפנט
אין מי.
און יעדן אָונט
אין זיך פאַרמאַכט
אויף איבער נאַכט
די ליבע.

אַראָפּ אַ באַמבע
איז אויפן הויז.
און ס'איז שוין ווידער בלויז :
ציגל,
דומם —
אויס.

דעם ווילדן ווייז
איז גלייבן שווער,
צי וועט נישט זיין
דאָרט לעבן מער ?
ער וואַקסט אַריין
ווי ביז אַהער.

אויף ווענט זיך ציט
אין זענט צווי :
צרום אלץ בליט,
דער הימל — בלוי.
איך וואקס און שטייג
ארויף — ארויף.
און דו נאר שווינגסט —
דערנאך, לעב אויף !

נאר שטיל. דאס הייז איז טויט.
פארברענט,
פארלענדט.
געשענדט.

ווי טרויעריק איז
די לעבעדיקע בלעטער
אויף טויטע ווענט.

שלום עליכם

ווען פרויטיק פלעג מיין ברודער
אחימניין פון דער שול,
דאָס האַרץ זיינס מיט מנוחה
און מיט נגינה פול.
און ס'האַט אויף אים געוואַרט אַ טיש
מיט חלה, פלייש און פיש —
באגלייט אים האָבן טריי
מלאכים דריי.

נאָר ווען מען האָט מיין ברודער
אין פראַסט און זיינט
פון ווינטער-טאָג,
געחייבן די מלבושים אויסטון,
און מיט געשרייען און מיט הינט
דערנאָך אים
צום גאָ געיאָגט —
ווי זענט איר דאָן געווען
איר דריי מלאכים ?

איין מלאך בלויז
האַט זיך באַוווּן —
דער מלאך פונעם טויט.
נישט ווי ער איז באַקאַנט
אין פאָלק פון לאַנג :
אַ בייניקער סקעלעט אָן פלייש און הויט
אין מיט אַ קאַסט אין דער האַנט.

נאך מעסט און שלאגט,
מיט גלאנדע האר און עלויט איוון,
פון וואלדויק-ווילדן שטאם,
און סהאט געוויינט פון זיין מויל
מיט סם.

זיי סהאט מיין ברודער אים דערוען,
נאט ער פארבוילט די הענט,
די איין פארקוועטשט,
און אפגעווענדט
דאס פנים זיינס דאס גלייבט,
און נישט געוואלט,
ניין, נישט געוואלט
אום זאגן שום ענינים.

א מינוט שווייגן

צום זכר פון די טויטע קדושים
מיר שווייגן א מינוט.
אין אַט דער שטילקייט הער איך רוישן
און זיין זייער בלום.

איך פיל א ווינט א קאלטן ווייען
און הער געהוימע טרום.
א זעט, א זעט : די טויטע גייען
אריין אין אונזער מיט.

זיי גייען שוין פון אלע וועגן,
זיי גרויס איז זייער צאל.
איך שטאַרב אין אַט דער איינער רגע
שוין זעקס מיליאָנען מאל.

און זיי — זיי לעבן אויף גלייך ווידער
אויך זעקס מיליאָנען מאל.
די שוועסטער מיינע און די ברודער
פון טיפן ביינער-מאל.

זיי שמעלן זיך צוועק פון פאַרנט,
פון הינטן, רעכטס און לינקס.
געפאַנגען זענען מיר געוואָרן
פון טונקלען טויטן-רינג.

דער רינג נעמט ענגער נאך זיך שמידן,
מיר קאנען נישט ארויס.
ווער לעבט באמת פון די יידן
און ווער איז שאטן בלויז ?

די טויטע זענען מער נישט שאטנס,
פארגאזט אין גרויסער פוין.
זיי אטעמען מיט אונזער אטעם,
וואָס מיר איצט האַלטן איין.

זיי זוכן קוקן זיך באַזונדער
אין יעדנס פנים איין.
ס'האַט ווער געפונען, וואָסער ווונדער —
אַ קרוב, ווער — אַ פריינט.

דער רוב געפינט שוין דאָ נישט קיינעם
פון אלע נאָנטע מער.
וואָס זאָל געדענקען, אי באַזויגען
אַמאָל זיי מיט אַ טרער.

גי ביי דער וועלט נקמה מאַנען
פאַר זייער הייליק בלוט. —
זיי אלע — לאַמיר איצט דערמאָנען
אין דער געדענק-מינוט.

א בריוו

דו חבר פון די קינדער-לארן,
דו, וואָס קענסט מיך שוין ווי לאנג,
אוי קום צו מיר, אוי קום צופאַרן,
ווייל ביין קראַנק און מיר טוט מאַנג...

ווייל ביסט דער לעצטער, ביסט נאָר איינער
פון אמאָל מיר היינט צו טאָג,
עס וויל נישט גלייבן דאָ מיר קיינער,
וואָס איך רעד און וואָס איך זאָג.

אוי קום דורך לענדער און דורך ימען,
ערות זאָג פאַר גרויס און קליין,
אז מיר געהאַט האָט אויך אַ מאַמע
און איך שטאַם נישט פון אַ שטיין...

אז טהאַט די ווין, וווּ ביין געלעגן
ברידער בינה פאַר מיר געוויגט,
און אז די טאַטע-מאַמע פלעגן
רופן מיך : „דאָס זעקסטע גליק“...

אז כהאַב געהאַט אַ היים — אַ טעסטונג,
מיט אַ פאַלקן אונטער דאָך,
איך פלעג אז אים פאַרטאָג זיך מעסטן,
ווי געוואַקסן ביין דורך נאַכט...

אז נ'האָב געשפּילט זיך און דערצויגן
מיט די היות פונעם הויז :
מיט הונט, מיט קאץ, מיט ציג און פויגל —
די משפּחה, קיינהאַרע גרויס !

געהאַרבוואָם אלע — אין דער רגע
אלע שמענדיק אויפן פּלאַץ !
אין אַוונט פּלעגט פאַר מיינעטוועגן
נאַפן גרילן גיין די קאַץ.

איז מיר לבנה נישט געפּעלן,
(ס'איז איר פנים געל און גרוין).
פלעגט קעגן איר דער הונט זיך שטעלן
בילן, בילן — ביז באַגין.

פלעגט טשעפּען מיך אַ קינד נגידים —
ס'נעמט אויף הערנער אים די ציג !
דער פויגל ווייסט, וואָס ברעד אויף יידיש,
ענטפּערט מיר צוריק, משיריק...

און עדות זאָג, אַז מיינע אויגן
איצטער גרא — געוועזן בלא.
און קנייטשן אויף געזיכט צעצויגן,
זענען נישט פון תּמיד דאָ.

ווייל כהאָב געשפּילט מיט קינד פון חבר,
ס'האָט געקוקט אויף מיין געזיכט
און מיך געטון אַ פרעג טשעקאָוע :
— ביסט געווען אַ קינד ווי איך ?

כהאָב נישט געענטפּערט, כהאָב געשוויגן,
ווייל ס'האָט פּלוצעם מיר געדאַכט:
אַז זאָגן „יאַ“ וועט זיין אַ ליגן —
און געזאָגט : אַ גוטע נאַכט !

אָוועק אַהיים און אַנגעהויבן :
— קום מיין חבר, קום געשווינדט !
און זיי מיין עדות, וועלט זאָל גלויבן,
און פאַר אַלץ — מיין חברס קינד...

עלעגיע צו יידיש

יאָק ייִדיש — טאָ דאָיִדיש
(פּוֹן אַ פּאַלקסליד).

עס האָט מיין מאַמע מיך געלערנט רעדן,
איך בין גאָר דאָן געווען גאָר קליין און שוואַך.
פֿון דעמלט האָט איך שוין גערעדט און יעדן,
גאָר קיינער האָט געוואָלט פּאַרשטיין די שפּראַך.
זי איז געווען און פשוט און ייִדיש —
זי האָט געלערנט מיך און רעדן ייִדיש.

א האָן אמילו פרייט זיך, ווען באַהינגען
אים ענטפערט אָפּ אַ קרייזן ווי ער וויל.
א הונט מאַכט אַזוי אַ פּריילעכערע מינע
בייאַכט, בעת אים ענטפערט אָפּ אַ ביל.
ווי קען דען זיין פאַר עמעצן אַ הידוש,
ווען איך וויל הערן רעדן אויף מיין ייִדיש?

און האָטש אַזוי, ווען סקומט אַ וואָרט אַ גאַמיקס,
באַשמעק איך עס, פאַרווך עס, פרוווי עס לאַנג,
און טאַמער טעלפּ מיך אַויס אַ וואָרט אַ פאַסיקס,
ביז איך געפין עס נישט טון איך ווי קראַנט.
וויל נישט ייִדיש, גאָר געלייטערט לידיש,
וויל איך זאָל ווערן יעדעס וואָרט טון ייִדיש.

און אַמט מיר דאַכט : די טאַטעס און די מאַמעס
פון דייטשע הענט אין אויוונגס אומגעבראַכט —
זיי לעבן ווייטער נאָך מיט אונז אַוואַמען
און וועלן שטאַרבן ערשט מיט זייער אַפראָך.
דעריבער זאָגט נישט קדיש, נאָר מאַכט קידוש.
בעט איר עפנט אױף אַ בוך אױף יידיש.

וועט יידיש לעבן לאַנג ? מען קען פאַרשידן
אַן ענטפער געבן. אָבער אױך — אױך שווער :
סױעט יידיש דויערן ווי לאַנג סױעט זיין
אױן מיינע אַדערן דער מאַמעס פּרער.
ביז דו, נשמת, צו דיין רב דאָידיש —
און דאָס וועט זיין מיין לעצטער גראַם צו יידיש.

א י נ ה א ל ט :

זייט		זייט	
34	דער פארדארטער צווייג	7	אותיות
36	צו		קינדהייט
	פון פארשידענע צייטן		
39	דער אטעם	11	ביים בוידעם שטייט א לייטער
40	תגא אין שטאט		דער ווונדערלעכער פרימארגונגאנג
41	דער נייער מענטש	13	פון מיין מאמען
43	דאָס קעצל און די מילב	15	דערציילט די מאמע
45	רעקאָנוואַלעסצענט		דער קראַנקער טאַטע און זיינע נייע
48	בערד	17	שיך
50	הערשעלעס טויט	19	מיר זענען קינדער געווען
51	הערשעלעס מצבה	21	דער פארלוירענער באַלעם
52	א הונגעריקע שטוב	23	קינדהייט
53	דער צוגעטראָגענער אַנצוג		א לויב דער שוואַלב
54	דער שמאַטע-קלויבער	27	האַרבסט
55	דער לעצטער באַלעבאַס	28	א לויב דער שוואַלב
56	גישט עפעס אַנדערש	29	בערג
58	די זון גייט אויף אין מערב	30	אין די בערג
60	ברויט	31	צו די בערג
61	דאָס ליד פון פאַרן	32	צו אַ ביימעלע
		33	וואַסערפאַל און באַרג

זייט

89	פרעמדער פרילינג
90	דער וועג צוריק
92	דעקטיכער
93	פרויען ווארטן
95	באלאדע פון טאפאל
99	ליד צו די טריט

רויך

103	רויך
104	איך קום אהיים
106	א באמבארדירט הויז
109	אין חלום
110	געוויין
112	א יידישע פרוי
113	ווילדער וויין
115	שלום עליכם
117	א מינוט שוויגן
119	א בריוו
122	עלעגיע צו יידיש

זייט

ליבשאפט

65	ביי דיין זייט
66	דערווארטונג
68	שפורן
70	צו א יינגעלע
71	דו ווינסט
73	**
74	**

שטויב

77	שטויב
78	אין שטעטל
80	ארמאויד
82	נאכט
83	די זון
84	דער הונט
85	די מיידן
86	דער שפארבער